

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Vliv globalizace na selhání státu ve vybraném regionu

Josef Vomočil

Bakalářská práce
2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Josef Vomočil**
Osobní číslo: **E12867**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa: Veřejná ekonomika**
Název tématu: **Vliv globalizace na selhání státu ve vybraném regionu**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce: Analýza, komparace, deskripce vlivu globalizace na ekonomiky vybraného regionu, komparace dynamického ekonomického vývoje mezi státy ve vybraném regionu a způsoby řešení dopadu globalizace. Součástí práce bude případová studie konkrétních globalizačních tendencí, jejich ekonomický a společenský vliv.

Osnova:

- Teoretická východiska daného problému.
- Deskripce vybraných ekonomických ukazatelů daných zemí.
- Analýza jednotlivých ekonomik západoafrických států.
- Komparace daných ekonomik regionu ECOWAS

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 35 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

- JENÍČEK, V. Globalizace světového hospodářství. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2002, xii, 152 s. ISBN 80-717-9787-1.
PAVELKA, T. Makroekonomie: základní kurz. Vyd. 3. Slaný: Melandrium, 2007, 278 s. ISBN 978-80-86175-58-4.
TOMEŠ, J., FESTA, D., NOVOTNÝ, J. Konflikt světů a svět konfliktů: střety idejí a zájmů v současném světě. 1. vyd. Praha: P3K, 2007, 349 s. ISBN 978-809-0358-768.
WAISOVÁ, Š. Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, 250 s. ISBN 978-807-3803-391.
WAISOVÁ, Š. Úvod do studia mezinárodních vztahů. 3. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 248 s. ISBN 978-807-3801-779.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Zdeněk Řízek, Ph.D.**
Ústav ekonomických věd

Datum zadání bakalářské práce: **29. září 2014**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2015**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 29. září 2014

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Hradci Králové dne 28.6. 2014

Josef Vomočil

PODĚKOVÁNÍ:

Touto cestou bych rád poděkoval svému vedoucímu práce Ing. Zdeňku Řízkovi, Ph.D. za jeho cenné připomínky a poskytnuté materiály, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce. Dále také děkuji svým rodičům za jejich veškerou podporu při studiu.

ANOTACE

Tato práce je věnována problematice vlivu globalizace na selhání státu ve vybraném regionu západní Afriky. V úvodu práce je popsána globalizace, její aspekty a historický vývoj, a současný zásah na region - ECOWAS, následuje analýza a komparace dynamického ekonomického vývoje tohoto regionu. Součástí práce bude případová studie konkrétních globalizačních tendencí, jejich ekonomický a společenský vliv.

KLÍČOVÁ SLOVA

Globalizace, selhání státu, ECOWAS, ekonomické indikátory, index nefunkčních států

TITLE

Impact of globalization on state failure in the selected region

ANNOTATION

This work is devoted to the impact of globalization on state failure in a selected region of West Africa. The introduction describes the globalization of its aspects and historical development, and current impact at the region - ECOWAS, followed by analysis and comparison of the dynamic economic development of the region. Part of the work will be case studies of specific globalization trends and their economic and social impact.

KEYWORDS

Globalization, state failure, ECOWAS, economic indicators, fragile states index

OBSAH

SEZNAM TABULEK	8
SEZNAM ILUSTRACÍ.....	9
SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK	10
ÚVOD	11
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA	12
1.1 GLOBALIZACE.....	12
1.1.1 Historický vývoj.....	15
1.1.2 Typy globalizace.....	17
1.1.3 Globální terorismus.....	20
1.2 STÁT A JEHO FUNKCE.....	21
1.2.1 Moderní stát.....	24
1.2.2 Postkoloniální stát.....	27
1.3 SELHÁNÍ STÁTU	28
1.3.1 Failed states.....	29
2 METODY ZKOUMÁNÍ SELHÁNÍ STÁTU.....	31
2.1 CORRUPTION PERCEPTION INDEX (INDEX VNÍMÁNÍ KORUPCE).....	31
2.2 INDEX OF GLOBALIZATION (GLOBALIZAČNÍ INDEX).....	32
2.3 FRAGILE STATES INDEX (INDEX NESTABILNÍCH STÁTŮ).....	33
2.4 HUMAN DEVELOPMENT INDEX (INDEX LIDSKÉHO ROZVOJE).....	36
2.5 DALŠÍ UKAZATELE EKONOMICKÉ VÝKONNOSTI	38
2.5.1 HDP.....	38
2.5.2 Inflace.....	38
2.5.3 Nezaměstnanost	39
2.5.4 Obchodní bilance.....	39
3 PŘÍPADOVÁ STUDIE VYBRANÉHO REGIONU	40
3.1 CHARAKTERISTIKA AFRICKÉHO KONTINENTU	40
3.2 STÁTY ZÁPADNÍ AFRIKY - REGION ECOWAS	41
3.2.1 Benin.....	42
3.2.2 Burkina Faso	43
3.2.3 Cape Verde (Kapverdy).....	43
3.2.4 Côte d'Ivoire (Pobřeží slonoviny).....	44
3.2.5 Gambia	44
3.2.6 Ghana	45
3.2.7 Guinea	45
3.2.8 Guinea Bissau.....	46
3.2.9 Libérie	46
3.2.10 Mali.....	47
3.2.11 Niger	47
3.2.12 Nigérie	48
3.2.13 Senegal.....	48
3.2.14 Sierra Leone.....	49
3.2.15 Togo.....	49
3.3 VLIV GLOBALIZACE NA SELHÁVAJÍCÍ STÁTY VYBRANÉHO REGIONU	50
3.3.1 Konkrétní dopady globalizace na selhávající státy	54
4 KOMPARACE STÁTŮ VYBRANÉHO REGIONU	57
4.1 EKONOMICKÉ UKAZATELE	57
4.2 HODNOCENÍ STÁTŮ PODLE RATINGOVÝCH AGENTUR	60
4.3 KOMPARACE VŠECH ZEMÍ PODLE VYBRANÝCH UKAZATELŮ	61
ZÁVĚR.....	62
POUŽITÁ LITERATURA	63
SEZNAM PŘÍLOH	70

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Nejhůře umístěné státy v indexu HDI pro rok 2013	37
Tabulka 2: Státy ECOWAS a jejich CPI za rok 2014	52
Tabulka 3: Velikost HDP na 1 obyvatele ve státech ECOWAS za rok 2013	60
Tabulka 4: Rating států regionu ECOWAS.....	61

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Mapa světa - CPI pro rok 2014	32
Obrázek 2: Mapa světa - Fragile States Index pro rok 2014	35
Obrázek 3: Mapa světa - HDI pro rok 2014	37
Obrázek 4: Mapa regionu států západní Afriky - Fragile States Index pro rok 2014.....	51
Obrázek 5: Graf vývoje Indexu globalizace v 8 zemích ECOWAS.....	53
Obrázek 6: Mapa států západní Afriky zasažených epidemií eboly.....	55
Obrázek 7: Magický trojúhelník (Niger, Cote d'Ivoire, Liberia, Burkina Faso, Ghana).....	57
Obrázek 8: Magický trojúhelník (Gambia, Togo, Benin, Sierra Leone, Nigeria).....	58
Obrázek 9: Magický trojúhelník (Guinea, Senegal, Cape Verde, Mali, Guinea-Bissau).....	59

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

CAST	Conflict Assessment System Tool
CEAO	Západoafrické hospodářské společenství
ECOMOG	Economic Community of West African States Monitoring Group
ECOWAS	Economic Community of West African States
EU	Evropská unie
FES	Fakulta ekonomicko-správní
FDI	Foreign direct investment
FSI	Fragile states index
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade
HDI	Human development index
HDP	Hrubý domácí produkt
KOF	Konjunkturforschungsstelle
MMF	Mezinárodní měnový fond
OSN	Organizace spojených národů
USA	Spojené státy americké
WB	World Bank
WTO	World Trade Organization
WAMU	Západoafrická měnová unie
UDEAO	Celní unie západoafrických států
USD	Americký dolar

ÚVOD

V této práci na téma "Vliv globalizace na selhání státu ve vybraném regionu" je popisován dnešní pohled mnoha autorů na globalizaci jako takovou. Někteří autoři ji kritizují za její velký vliv na polarizaci obyvatelstva v mnoha dnešních rozvojových státech po celém světě, pokládají ji za příčinu několika státních selhání, chudoby a následkem nepokojů spojených s vojenskými převraty, revolucemi a násilím. Nejsou to ale všechno negativa, které podle autorů různých publikací globalizace přinesla a v současnosti přináší. Různé názory se shodují, že tento proces urychluje hlavně ekonomické propojení světa a s tím související propojení trhů po celém světě a urychlení technologického pokroku v mnoha oblastech.

Práce je zaměřená na popsání podstaty globalizace, jakým způsobem se vyvíjela historicky v průběhu 19. a 20. století. Jsou zde popsány také tři nejrozšířenější typy globalizace, jsou jimi ekonomická, kulturní a politická globalizace. Je zde také věnována podkapitola o globálním terorismu stávající se velice důležitým prvkem globalizace, který teroristé používají jako nástroj pro ovlivňování zejména západních mocností jako je USA. Útoky jsou cílené na ně, nebo země, které s nimi spolupracují. Oběťmi jsou výhradně nevinní lidé kdekoliv po celém světě, čímž chtějí zasáhnout stát hluboko dovnitř a donutit je chovat se podle jejich požadavků.

Značná část je věnována popisu funkce státu, které pokračuje odlišením moderního a postkoloniálního státu. V podkapitole moderního státu se věnuji devíti důležitým definicím podle Piersona, kterými by měl být moderní stát vybaven, a které se vyskytují téměř ve všech diskuzích o problematice státnosti. Postkoloniální stát je v problematice státu rozveden z toho důvodu, že valná většina států vybraného regionu pro případovou studii jsou bývalé francouzské, anglické nebo portugalské kolonie.

V další kapitole popisují několik druhů ekonomických ukazatelů a indikátorů slabé státnosti, které poté použiju pro zkoumání v případové studii. Stěžejním ukazatelem je FSI, dalšími budou Index Globalizace, CPI a HDI a několik indikátorů ekonomické výkonnosti.

V případové studii jsou popsány jednotlivé státy vybraného regionu západní Afriky, které jsou seskupeny do hospodářského společenství ECOWAS. V tomto celku se nachází 15 států, kde se pomocí vybraných ukazatelů snažím popsat vliv globalizace na selhání státu v tomto vybraném regionu a na závěr je vytvořena komparace ekonomik v regionu ECOWAS.

1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

První kapitola obsahuje teoretický rámec celé bakalářské práce. Je zde vymezeno pojetí globalizace, její historický vývoj a sféry, ve kterých se nejčastěji projevuje. V dalších podkapitolách popisuje základní pojetí státu jako takového, jeho funkce a následně pojem selhání státu a nejčastější příčiny tohoto jevu.

1.1 Globalizace

Tento pojem je složen z latinského slova "globus", v překladu koule, ze kterého postupem času vznikala různá slovní spojení, pod přídavným jménem globální bychom si představili něco souhrnného, něco co se týká celého světa. Nicméně pro nás bude zajímavý právě pojem globalizace. Jednotná definice ve skutečnosti neexistuje, jelikož se mnoho autorů různých publikací rozchází při jejím výkladu. V následujících odstavcích je popsáno, jakým způsobem tento jev vnímají odlišné tábory.

Příznivci vidí tento jev jako pozitivní proces propojování států a národů a tím zlepšování komunikace, která přináší možnost poznávání, vzájemného sbližování a kooperace mezi státy. Zároveň je překonáváno mnoho bariér, například národních nebo náboženských, které by mohly brzdit uspokojování potřeb materiálního nebo duchovního typu v celkovém měřítku lidstva. [67]

V mnoha oblastech jde o zvyšování životní úrovně obyvatel celkově po celém světě. Je to dáno hned několika faktory, zejména zmenšením hospodářské vzdálenosti mezi zeměmi, což se projevuje zlepšením dopravních a komunikačních technologií, které má za následek snížení celkových nákladů na přepravu zboží, peněz, osob a také informací. Dochází ke zmírnění, nebo dokonce odstranění různých tradičních vládních politik, které omezovaly transakce přes hranice. Jako důsledek je zaznamenán růst mezinárodního obchodu a přímých zahraničních investic (FDI). To znamená, že trhy, investice a mezipodnikové vztahy jsou určovány národními hranicemi čím dál méně. [80]

Lidé v rozvojových zemích, kam globalizace postupně proniká, tak mají přístup k novým produktům, informacím a trendům, které se rozšiřují skrze informační kanály, nebo jsou přivedeny na trh globálními společnostmi vytvářejících poptávku po nových typech statků a služeb, které dříve na domácích trzích neexistovaly.

Co se týče odpůrců procesu globalizace, nejčastěji varují před narůstajícím prohlubováním rozdílu mezi bohatými a chudými, ztrátou vlastní identity států a nebo před nastolením univerzálního kultu potřeby. Poslední skutečnost je ilustrována na mnoha nově vzniklých pojmech, například mcdonaldizace, amerikanizace, západní kulturní imperialismus atd. [67]

Když jsem hledal smysl a podstatu těchto slov, svou pozornost jsem zaměřil na pojem mcdonaldizace. Narazil jsem na publikaci amerického sociologa a univerzitního profesora George Ritzera, která se tímto tématem velice důkladně zabývá. Ovšem je nutné podotknout, že z pohledu sociologické komunity bývá tento autor často kritizován za neobjektivitu. Ve své publikaci je značně kritický a pesimistický, chybí pohled z více úhlů na téma mcdonaldizace a také zde nenajdeme téměř žádné světlé stránky tohoto jevu.

Samotný pojem je převzat z názvu jednoho z nejslavnějších řetězců fast-foodových restaurací McDonald's a v knize je definován následujícím způsobem:

Je to proces, při kterém principy rychloobslužných restaurací ovládají stále více sektorů americké společnosti i celého zbytku světa. [65]

Tento jev zasahuje nejen do oblasti restauračního byznysu, ale potenciálně téměř do všech dalších sektorů celé společnosti. Například do vzdělání, zaměstnání, cestování, do politiky i do rodinné oblasti a oblasti péče o zdraví. Autor této knihy zaměřuje svojí kritiku mcdonaldizace na šíření zdravotních problémů na spotřebitele, likvidování životního prostředí nebo například dehumanizující aspekt, který spojuje s iracionalitou chování zákazníků. Podle něho lidé přestávají používat lidský rozum a pod nátlakem racionálních systémů vytvořených mcdonaldizací, které na ně působí, se do budoucnosti vzdávají schopnosti stát se přemýšlivějšími, tvořivějšími, dovednějšími a všestrannějšími. [65]

Z této publikace bylo pro potřeby mojí práce a pro objasnění problematiky mcdonaldizace jako součásti globalizace zjištěno, že se jedná v podstatě o pronikání vytvořeného konceptu kombinace čtyř dimenzí racionalizace do různých koutů světa, kde následně přetváří zdejší zvyky, myšlení a chování lidí a hlavně působí na jejich potřeby. Postupem času tak tyto

nadnárodní společnosti, nejedná se pouze o řetězce občerstvení McDonald's, díky rozšiřující se globalizaci neovládají jen jednotlivé sektory, ale celý zbytek světa.

Jedním z dalších negativ, které globalizace a s ním spojený prudký hospodářský růst způsobuje, je nadměrné zatížení životního prostředí. Čerpají se neobnovitelné zdroje nešetrným způsobem, ubývají přirozené ekosystémy, na regionálních úrovních ale i celoplanetárně. Mnohdy je to z důvodu toho, že zemědělská kultivace krajiny musí ustoupit nadnárodním společnostem, které na těchto místech postaví výrobní haly, sklady a velké množství infrastruktury. [39]

Citát Nelsona Mandely, držitele Nobelovy ceny za mír z roku 1993 a člověka, který se velkou měrou zasloužil o přechod k demokracii a usmíření společnosti v Jihoafrické republice, popisuje globalizaci takto:

"Tam, kde globalizace znamená, což ve skutečnosti často platí, že bohatí a mocní mají nové prostředky k dalšímu obohacení a posílení své pozice na úkor chudších a slabších, nastává naše zodpovědnost protestovat ve jménu všeobecné svobody." [26] Tento citát je spojen se zmíněným problémem prohlubování rozdílu mezi bohatými a chudými obyvateli uvnitř státu, což se také děje na mezinárodní úrovni mezi státy. Z velkého ekonomického růstu, který svět zažívá, totiž nemají užitek všichni. Tento trend je sledován sociology a ekonomy v jednotlivých zemích. Pomocí různých výzkumů bylo zjištěno, že na globalizaci nejvíce vydělávají vzdělaní, flexibilní a přizpůsobiví lidé, kteří s nabytými informacemi dokážou efektivně naložit. Naopak manuální pracovníci na globalizaci prodělávají, protože jsou prakticky ihned nahraditelní jinými, často dokonce levnějšími pracovníky z jižních zemí. [39]

Jak příznivci, tak odpůrci se shodnou v jedné věci a to v tom, že nejviditelnějším znakem procesu globalizace je její dynamikou a kreativitou právě ekonomická sféra lidské činnosti. S tím jsou spojeny stále častější a také naléhavější výzvy k mnoha problémům vznikajících z globalizace. Například výzvy k větší planetární odpovědnosti, respektování lidských práv a svobod, nejvíce však k budování nezbytných pravidel, které by účastníci globálního trhu museli dodržovat. Ve skutečnosti je totiž zlaté pravidlo maximalizace zisku při minimálních nákladech bez stanovených etických hranic zdroj řady potenciálních nebezpečí. Tato honba za ziskem je dnes už nejen hrozbou ekonomik jednotlivých států, ale v globalizovaném světě může být zdrojem horších scénářů, například celosvětových sociálních otřesů a konfliktů. [67]

1.1.1 Historický vývoj

Jednotliví autoři publikací se rozcházejí v názoru, kdy vlastně proces globalizace začal. Někteří z nich tvrdí, že tento jev se začal projevovat už ke konci 15. století, tehdejším potvrzením teorie Mikuláše Koperníka o kulaté planetě Zemi. Tím se nastartovaly objevitelské cesty v 15. a 16. století, díky nimž došlo k expanzi evropské civilizace do všech koutů světa a k seznámení se s kulturou Indie, Číny, Japonska a afrických království. [65]

Další odborníci rozlišují několik různých historických vln, kterými se globalizace šířila. Dokonce i v tomto pojetí historických vln globalizace se odborníci odlišují v názorech, kdy vlastně začala první vlna. Tento odstavec je zaměřen na pojetí historie globalizace v následujících třech vlnách, které zohledňuje delší časové hledisko.

Začátek první vlny globalizace je spojen s významným nárůstem celosvětové integrace trhů zboží a výrobních faktorů, který probíhal od druhé poloviny 19. století. Mezinárodní obchod expandoval, zvyšovala se mobilita kapitálu a docházelo k masivní migraci pracovní síly. Všechny tyto skutečnosti popoháněly růst globální ekonomiky. Podstata zmíněné ekonomické integrace byla v obchodování nezávislých firem mezi sebou a také v přesunu kapitálu do zahraničí, zvláště pak do nově osídlených oblastí amerického kontinentu a Austrálie. Díky zapojení vnitřních trhů ekonomik do světového obchodu vznikaly celosvětové trhy a byl výrazně posílen mezinárodní obchod. Ten výrazně podpořil rozvoj oblastí zemědělské a průmyslové výroby. Ve výsledku byl vzorec mezinárodního obchodu charakterizován jako směna primárních komodit plynoucích z kolonií za průmyslové výrobky pocházející z metropolí států vlastnicích tyto kolonie. Evropské státy zaujaly dominantní pozici v oblasti mezinárodního obchodování s podílem kolem 60 % celkového dovozu a vývozu. [63]

Byly to tři nejsilnější evropské velmoci, Velká Británie, Francie a Německo, které v roce 1913 dosáhly v průměru 40 % podílu obchodu na HDP. Konec první globalizační vlny se odhaduje na začátek první světové války, to znamená, že trvala do roku 1914. V meziválečném období obou světových válek docházelo spíše k omezení ekonomických vztahů mezi státy. Země byly nuceny chránit se a navenek se uzavírají, čímž se rozpadnul systém s mnoha ekonomickými subjekty. Toto období se vyznačuje poklesem tempa růstu ekonomik a omezení vývozu kapitálu a migrace osob. [10]

Druhá vlna globalizace, která započala po druhé světové válce, je významná svojí opětovnou podporou mezinárodní ekonomické integrace, díky které se zrodily mezinárodní organizace jako například OSN, MMF, WB nebo GATT. Tyto organizace podporovaly ekonomickou integraci mnoha způsoby, docházelo k odstraňování bariér omezujících obchod se zbožím a službami, nebo pohyb kapitálu. Po druhé světové válce pokračovalo snižování nákladů v oblasti dopravy, ale došlo k velikému zrychlení technického pokroku zejména telekomunikační techniky. [63]

V této vlně globalizace vznikají nadnárodní korporace, které fungují za hranicemi národních států. Jejich expanze byla podmíněna snahou o již zmiňované snižování výrobních nákladů. Tento proces započal a byl urychlen první ropnou krizí v roce 1973, kdy došlo k hospodářskému útlumu zemí západního světa, rostla nezaměstnanost a také k inflaci nejsilnějších měn. V této době dochází k liberalizaci, která se projevuje prosazováním pravidel volného obchodu, které nejsou zatěžovány státními opatřeními. Z této skutečnosti pramení vznik nadnárodních korporací, které měly stále volnější ruce při fungování za hranicemi národních států. Mohly tak volně přesouvat svůj kapitál nebo továrny tam, kde měly k dispozici levnější pracovní sílu a příznivější daňové podmínky. [25]

Liberalizace mezinárodního obchodu byla provázena snižováním opatření bránících v obchodování hlavně u produkce mezi tržními rozvinutými ekonomikami, naopak u rozvojových zemí došlo k odstranění překážek pouze u primárních komodit. Díky této skutečnosti tak rozvojové země čelily mnoha silným překážkám a hrály v oblasti mezinárodního obchodu pouze minoritní úlohu spočívající ve vývozu primárních komodit. V podstatě tak poválečná expanze mezinárodního obchodu spočívala v obchodování průmyslové produkce mezi tržními rozvinutými zeměmi. Důležitým prvkem v roli obnovení globálního pořádku se stala angažovanost Spojených států amerických. [63]

Podle publikace Evy Cihelkové byla hlavním motorem obnovení poválečného globalizačního procesu právě zámožná velmoc USA, která měla posílenou pozici ve světě. Snažila se prosazovat zmírnění, nebo odstranění celních bariér v globálním měřítku skrze organizaci GATT, dále také opatření v systému regulace mezinárodních měnových vztahů v rámci tzv. bretton-woodského měnového systému. Na nově vznikající podmínky ve světové ekonomice, na kterou měly velkou mírou vliv strukturální krize 70. let 20. století, nebyly firmy a vlády schopné efektivně a včas reagovat, proto je tato neschopnost reakce chápána jako příčina příliš rychlého konce druhé etapy globalizace kolem roku 1980. [10]

Třetí a zároveň současná globalizační vlna započala někde na přelomu 80. a 90. let minulého století. V tomto období dochází k propojení globálních trhů, na kterých se obchoduje 24 hodin denně v reálném čase, děje se tak například v oblastech bankovníctví nebo kapitálových trhů. S tím jsou spojeny také nové komunikační nástroje jako třeba mobilní telefony, internet nebo síť médií, díky kterým dochází k propojování různých míst po celém světě. Snižují se opět dopravní náklady, zejména díky pokroku letecké dopravy, ale nejvyšší podíl na snižování nákladů má především komunikační oblast. Co se týče intenzity obchodování na trhu se zbožím, je v současné době nejvyšší kdy byla. Největší růst zaznamenával vždy v období nejvyššího poklesu cen, což je v současnosti cíl mnoha společností. Rozvojové země se začínají stále více zapojovat do mezinárodního obchodu a to díky hned několika faktorům. Například pokračující liberalizaci obchodu, rostoucí industrializaci a za přispění vědecko-technického pokroku. Bohužel ty rozvojové země, které v účasti na globálních trzích neuspívají, zaznamenávají stále větší pokles příjmů a přibližování se k chudobě. Vzniká také nový trend, který spočívá v odpoutávání peněz od pohybu zboží a služeb. To znamená, že objem peněz je několikrát vyšší než je celková hodnota zboží a služeb v rámci mezinárodní sféry. Tato skutečnost vede k novým základům konkurenceschopnosti jako jsou například měnové kurzy. [63]

Nejsilnější rozmach třetí vlny globalizace probíhal v 90. letech, na čemž má největší vliv rozpad centrálně plánovacího systému ve střední a východní Evropě a samozřejmě také několik geopolitických změn. Tuto etapu nejvíce charakterizují změny ve strategiích velkých společností. Dříve firmy prováděly expanzi na zahraniční trhy za účelem snižování nákladů spojených například s levnější pracovní silou a pro svojí produkci hledaly odbyty na jiných trzích. Dnešní mezinárodní produkce je charakteristická svojí jednotností segmentů jednoho produkčního řetězce, které jsou situovány na různá místa. [10]

1.1.2 Typy globalizace

Různé pohledy na globalizaci se shodují v termínu dlouhodobého procesu vzájemného sblížení zájmů lidí celé planety na všech úrovních společenského života. Je charakteristická různými procesy, můžeme říci typy globalizace. Existuje jich velice mnoho, v některých oblastech se projevuje velmi silně, jinde nelze s jistotou tvrdit zásadní dopady. V této podkapitole se budu zabývat třemi nejrozšířenější typy globalizace a to ekonomickou, kulturní a politickou. [67]

První z nich je ekonomická globalizace. Nejčastěji je na ni pohlíženo jako na propojování světových trhů a vytváření celosvětových ekonomických vazeb díky zapojování národních ekonomik do tohoto globálního systému. Dalším znakem jsou velmi významní aktéři v ekonomické oblasti a těmi jsou nadnárodní společnosti působící za hranicemi původního státu. Tyto dvě skutečnosti jsou doloženy historií globalizace, o které byla zmínka v předchozí podkapitole. Zvyšující se počet nových konkurentů tlačí na konkurenceschopnost podniků, roste ale také koncentrace rozhodování v různých odvětvích globální ekonomiky, což je spojeno se zvyšující se produktivitou práce. Patří sem také výrazné ovlivňování chování trhu a světových měn díky pohybu spekulativního kapitálu na světových burzách. Tím je myšlen nákup a prodej takového kapitálu za účelem ovlivnit tržní cenu, to však může přinést výkyvy trhů a řadu ekonomických problémů. [25]

Ekonomická globalizace je podpořena také tím, že spotřebitelé realizují vyšší nákupy zahraničního zboží a služeb a investoři investují své peníze čím dál více na vzdálených místech než dříve. Na druhou stranu může také působit negativně, kde díky zvyšující se konkurenci v rozvojových zemích s nižšími průměrnými mzdami dochází k propouštění v tom horším případě, nebo k poklesu mezd, tím i daní a poskytování sociálních dávek. Tímto způsobem jsou vlády méně schopné ovládat národní hospodářství. Do budoucna má na ekonomickou globalizaci také vliv ve velké míře postup nových technologií, jako například internetu, který pomáhá zpřehlednit různé trhy a tím lze porovnat cenovou nabídku různých míst po celém světě. [39]

Ačkoli řada teoretiků dává největší důraz na globalizaci ekonomiky, kultura má ke globalizaci daleko větší tendenci než politika nebo ekonomie. Kulturní globalizace je chápána jako intenzivní sblížení mezi kulturami, dochází tak k šíření mnoha kulturních jevů a kulturní výměně. To má za následek způsobení různých změn v kultuře a společnostech po celém světě. Vznikají také nové hybridní formy kultur díky vzájemnému ovlivňování. V historii nešlo tomuto ovlivnění zabránit, jelikož kultury nešlo izolovat, a proto na sebe vzájemně působily a navzájem se přizpůsobovaly jedna druhé. Oproti minulosti jsou ovšem kultury mnohem významněji ovlivňovány právě díky globálním vlivům. To mělo za následek výrazné a v několika případech dokonce radikální odmítnutí globalizace v některých částech světa. Lze do této kulturní globalizace zařadit například snahu o posílení národních a etnických identit, nebo extrémní případy projevu představ o přirozeném řádu, které je v některých případech fanaticky prosazováno jako jediné možné správné řešení. [25]

Společenská hierarchie a třídní systém prochází změnami, je to hlavně vlivem diskuze dnešního obchodního světa o globalizaci. Subjekty z této oblasti, jako třeba podnikatelé, školy podnikání, finanční tisk a mezinárodní elity projevují stále větším zájem o diskuzi globálního stylu managementu, různých strategií pro nadnárodní tvorbu zisku a v neposlední řadě o diskuzi problémů kapitalismu z globálního hlediska. Jiný pohled přirovnává současnost k 19.století, kdy vznikal nadnárodní třídní systém, který je dnes charakterizován jako vláda globalizující elity. V oblasti kulturní globalizace můžeme zaměřit i k mediálním společnostem, kde například USA dominuje svým vývozem i investicemi v oblasti globálních sdělovacích prostředků. Ovládají zábavní trhy díky slučování několika mediálních firem do jednoho velkého celku po celém světě a vytváří nové televizní společnosti. Globalizace televize se projevu vzrůstajícím počtem televizních kanálů, kdy byl tento počet například v průběhu 20. století limitován počtem televizních i radiových kanálů a docházelo tak k vlastnictví státu těchto sdělovacích prostředků. Tento růst se však především v kontinentální Evropě snaží vlády regulovat omezením vlastnictví kanálů zahraničními společnostmi, zejména proti těm americkým. [39]

Politická globalizace je třetí nejrozšířenější sférou, ve které se globalizace projevuje. Je charakteristická vytvářením vazeb mezi státy a jejich vzájemnou integrací, působením mezinárodních organizací, například OSN, NATO nebo EU, ale také finančními a obchodními institucemi, mezi které patří hlavně MMF, WB, nebo WTO. Díky těmto skutečnostem se přesunulo rozhodování o významnějších věcech na vyšší než státní úroveň. Názory na to, v jaké míře národní státy ztratily výraznou část vlastní suverenity ve prospěch těchto nadnárodních organizací právě díky procesu globalizace, jsou dnešními odborníky, politiky i světovou veřejností velmi odlišné. Role dnešních globálních politických institucí velmi roste, v současné době dochází k přenosu některých politických práv na nadnárodní úroveň, jedná se například o mezinárodní úmluvy o genocidě, způsobech mučení, nebo právech dítěte. Vznik několika nevládních organizací a řady sociálních hnutí byl reakcí na některé negativní vlivy globalizace. Tyto organizace kritizují mezinárodní finanční instituce a nadnárodní korporace za nezodpovědné chování zejména v oblasti životního prostředí, kdy tyto společnosti ignorují pravidla pro těžbu surovin nebo používají zakázané technologie. Nezodpovědné chování je i v oblasti sociálních práv. Může jít například o donucení zaměstnanců pracovat více jak 12 hodin denně, velmi nízká hodinová mzda, nebo nulový nárok na sociální dávky či jiná práva zaměstnanců. [25]

Tyto skutečnosti utvářejí novou úlohu státu, která spočívá v prosazování rozhodnutí, které jsou ovlivněny světovými trhy, nadnárodními vládami soukromého zájmu a mezinárodními režimy. Finanční globalizace tlačí na vlády a nutí je stále zlepšovat dohled nad finančními trhy, nutí je také ke kriminalizaci insider tradingu, což znamená obchodování uvnitř podniku na svůj vlastní účet, apod. Je široce přijímáno stanovisko, které říká, že globalizace oslabuje vládám schopnost vládnout. Vlády mohou například postihnout některé nežádoucí nebo dokonce nebezpečné pracovní zvyky, pokud by to ovšem udělaly, může dojít k výraznému postižení určitého odvětví, které může vést až k přesunu do zahraničí a to hlavně z důvodu vzniklé konkurenční nevýhody pro domácí výrobce ve srovnání se zahraniční konkurencí. V době globalizace je umožněno jednotlivcům a podnikům snadno uniknout před vysokými daněmi tím způsobem, že změní svoje sídlo a nastaví si jiný daňový domicil. [39]

1.1.3 Globální terorismus

Dalším prvkem, který přináší globalizace a její dopady v různých oblastech, je globální terorismus. V podstatě je to reakce skupin sdružených do teroristických organizací na stále se zvětšující působení vlivů zejména ekonomické a politické globalizace ve státech, které jsou domovem těchto organizací. Jedná se zejména o státy na africkém a asijském kontinentu.

Terorismus by se dal charakterizovat jako použití násilí a tím vyvolat strach, který je záměrem pro donucení veřejné správy nebo společnosti, aby něco udělala, nebo naopak přestala dělat. Cíle mají různou povahu, nejčastěji ideologickou, náboženskou nebo politickou. Globální terorismus je hrozbou celosvětového charakteru, která je vnímána a hodnocena díky škodám a otřesu celé společnosti, které v minulosti způsobily teroristické otřesy. V odborné literatuře najdeme, že velice záleží na tom, jakým způsobem se vlády států zasažených teroristickými útoky staví k hrozbám globálního terorismu. [50]

Mnoho teroristů se sdružilo do sítě, která představuje horizontální strukturu a působí celosvětově zhruba v 60 zemích světa. Stoupenci jsou řízeni ideologickými poselstvími svých vůdců, ale svá rozhodnutí dělají s velkou volností a konají nezávisle na ústředí. Hlavním cílem těchto teroristických organizací je omezit vliv USA v islámských státech. Už od počátku se snaží stavět do role mstitelů, kteří bojují za utrpení a bídu jedné pětiny lidstva nacházející se na africkém, asijském kontinentu a zastupující mnoho emigrantů v ostatních částech světa. Mezi největší teroristické organizace patří bezesporu síť al-Káida, která působí na čtyřech kontinentech a to v Africe, Asii, Evropě a Americe. V roce 2011 byl zastřelen její vůdce Usáma bin Ládín, aktivity této organizace ovšem pokračují dál. [27]

V globalizovaném světě jsou rozvojové země a islámské státy charakterizovány jako ekonomická periferie, které jsou ekonomicky slabší než země západu. Tuto skutečnost berou obyvatelé zemí této periferie jako křivdu, která vyvolává v lidech nenaplněná očekávání, frustraci a pocity beznaděje. Proto se daří teroristům rekrutovat tyto lidi jako své bojovníky, kteří v terorismu spatřují možnost pomsty. Globalizace také přináší další nové technologické prvky, které globální terorismus využívá, bezesporu sem patří internet, který se zasadil o propojení celého světa, mobilní telefonní sítě, nebo šíření zpráv a poselství díky digitálním nosičům šifrovacího softwaru. [14]

Mezi hlavní cíle globálního terorismu patří snaha ovlivnit veřejné mínění nejen jednoho státu, ale celého světa. K tomu používají brutální metody, které mají psychologické dopady, zejména usilují o vysoké počty obětí, kterými jsou často záměrně bezbranní lidé. Mstí se státům za jejich uplatňovanou zahraniční politiku oproti ostatním zemím světa. Al-Káida si za hlavní cíl na počátku 21. století kladla vyhnat západní země, především USA, z Arabského poloostrova. [27]

1.2 Stát a jeho funkce

Většina odborníků se v definici státu shoduje způsobem, který ho definuje jako organizaci disponující určitou mocí výkonnou, zákonodárnou a soudní. Pro naplnění těchto pravomocí má k dispozici určité složky, jako například síly pro udržení pořádku, úřednický aparát zajišťující služby pro obyvatelstvo, zákonodárné orgány, kontrolu pro dodržování zákonů a pravidel, nebo soudy, které řeší právní spory a postavení subjektů uvnitř státu.

"Představa státu jako formy vládnutí se utvářela několik století, přičemž přibližně od poloviny 17. století je stát chápán jako výjimečný způsob politické organizace a organizace vládnutí." [84]

Stát je od 19. století dominantním typem politické organizace, který je založen na výkonu moci, tj. autority nebo vlády nad skupinami či jedinci a požadavku suverenity. Velmi významnou úlohu hraje v oblasti každodenního života jedince i v celém mezinárodním systému. Neméně důležitá je také ale jeho forma, jeho stabilita a síla státu a státnosti. [84]

Jiný pohled nám říká, že je stát vytvořen lidmi, a proto by jim měl sloužit. Tato myšlenka se v průběhu 20. století poněkud odklonila od své podstaty a byla přetvořena různými totalitními a autoritářskými ideologiemi, kde měl stát pevnou ruku nad osudy lidí. Byly to už myšlenky francouzské revoluce z 18. století, kde našly totalitní tyranie své ztělesnění. [66]

Podstata národního sociálního státu, který byl řízen myšlenkou totalitního režimu, spočívala v tom, že od tržních sil oddělila některé klíčové hospodářské prvky a měla v popředí mimo jiné tyto zájmy:

- ochranu obyvatel před chudobou, téměř absolutní zaměstnanost, poskytování veřejného zdravotnictví
- usměrnění obchodu
- podpora hospodářského růstu
- průmyslová politika
- integrace dělnictva do řízení s cílem dosáhnout stálých cen a mezd
- snižování překážek mezinárodního obchodu
- dohled na pohyb mezinárodního kapitálu [39]

Řada autorů se shoduje v jednom stanovisku, a tím je, že stát je velice důležitý článek společné dělby práce, který existuje tam, kde jsou specializované instituce zajišťující pořádek oddělené od společenského života. Podle proslulé definice státu Maxe Webera existuje “monopol na zákonné násilí”, což je spojeno s těmito specializovanými institucemi, pro příklad můžeme uvést policejní sbory a soudy. To v praxi znamená, že v dobře řízené společnosti je násilí nezákonné, může ho použít pouze ústřední politická autorita, nebo delegované složky, na které je pravomoc přenesena. [84]

Funkce státu z ekonomického hlediska spočívá v realizaci státních intervencí do ekonomiky státu. Stát zasahuje pokud dojde k takzvanému tržnímu selhání, to znamená že trh sám o sobě nedokáže řešit výkyvy a nastávající problémy, které vznikají díky snaze tržních subjektů maximalizovat svůj užitek. Může jít například o neexistující produkci určitých statků a služeb mající kolektivní spotřebu, vznik negativních externalit, minimální nebo vůbec žádnou podporu pro vznik pozitivních externalit, také na trhu dochází k narušení sociální rovnosti a spravedlnosti. Tyto příčiny tržního selhání lze rozdělit do tří typů a to na mikroekonomické, které vznikají především neefektivní alokací vzácných zdrojů v ekonomice, dále makroekonomické, které jsou zapříčiněné výkyvy v makroekonomických ukazatelích vývoje národního hospodářství, nebo neoptimálním využíváním výrobních faktorů. Posledním typem jsou mimoekonomické příčiny tržního selhání, které vycházejí z fungování celé společnosti a snahy o společenské uspořádání a rozvoj. Stát zasahuje do tržního mechanismu prostřednictvím několika funkcí, kterými se snaží tyto výkyvy a vznikající problémy řešit. Řadí se mezi ně tři základní funkce a těmi jsou alokační funkce, redistribuční

funkce a stabilizační funkce. Mimo tyto sem dále patří funkce legislativní, ta ovšem často bývá vynechána, protože přímo neovlivňuje veřejné finance v ekonomice a regulační funkce, která má formu velmi často používané intervence do trhů. [52]

V dnešní době si můžeme položit otázku, jestli mezinárodní toky kapitálu, zboží a služeb zmenšily úlohu státu? Vladimír Jeníček ve své publikaci vysvětluje, že je to dnes přesně naopak, protože stát je stejně silný jako dříve, jenom má pozměněnou úlohu. Lidé v rozvinutých ekonomikách přijmou postupem času myšlenku ekonomické integrace prostřednictvím různých toků, ať už finančních nebo obchodních, jako jev pozitivní, jelikož kapitál plynoucí ze zahraničí může chudým ekonomikám materiálně pomoci k její modernizaci. Tímto způsobem může mezinárodní konkurence zvyšovat produktivitu v těchto státech a také jejich příjmy. Samozřejmě lidé vidí také negativní stránku, jako třeba zvyšující se nezaměstnanost nebo snížení mezd, které tato integrace může přinést některým společenským skupinám. [39]

Díky expanzi světového trhu a stále příznivěji se rozvíjejícím podmínkám vhodných pro jeho fungování naplňují státy svoji roli podporovatele těmito různými způsoby. Lákají nové investory, tvoří bezcelní zóny, mohou také poskytovat úlevy na daních a dotace pro vytvoření nových pracovních míst. Platí také náklady na rekvalifikaci pracovníků, mohou poskytnout pozemek za ceny daleko nižší než tržní a nebo dokonce úplně zdarma. Ochranná opatření, které chrání domácí produkci před konkurencí ze světa, je státy čím dál méně podporováno. Na přelomu tisíciletí se začaly současně objevovat nové firmy, které proměňují mapu globální ekonomiky, jednalo se o podniky z Brazílie, Ruska, Indie nebo Číny a samozřejmě také aktéři z arabských zemí. [25]

Georg Sørensen popisuje stát tímto způsobem: *"Všechny státy mají (více či méně dokonale) vymezené území, obyvatelstvo a určitou formu vlády (minimálně v okamžiku dosažení nezávislosti)."* [74]

V neposlední řadě je těmto státům také vlastní konstituční nezávislost, což znamená, že jsou mezinárodním právem uznány jako členové mezinárodních společenství států. Tyto charakteristiky sdílejí všechny suverénní státy, ovšem v několika dalších se velmi liší, například se jinak chovají v mezinárodních vztazích a každý typ států se zabývá otázkou bezpečnosti naprosto jiným způsobem. V dalších podkapitolách budu popisovat některé typy států, pro potřeby mé práce to bude moderní a postkoloniální stát. [74]

1.2.1 Moderní stát

Moderní stát je jedním z typů států v současném mezinárodním systému. Zrodil se v Evropě v 18. století transformací absolutistické moci a jedním z důvodů jeho zrození byla například čím dál více slábnoucí vládnoucí struktura Svaté říše římské, průmyslová revoluce nebo rozkvět kapitalismu. Některé charakteristické rysy můžeme pozorovat už ve starém Římě, například vládní zastoupení občanů nebo prvopočátky práva. Už v těchto dobách existovalo rozdělení na právo občanské, které zajišťovalo vztahy mezi soukromými osobami, veřejné zajišťující práva a povinnosti vůči státu a také trestní, které bylo vytvořené s cílem udržet kontrolu nižších tříd a zachování vládního uspořádání. [74]

Podle Piersona existuje devět důležitých definic, kterými by měl být moderní stát vybaven, a které se vyskytují téměř ve všech diskuzích o problematice státu. Jsou jimi:

1. Existence monopolu na násilí

Už byla zmíněna v předchozí podkapitole. Autorem výroku je Weber a tuto charakteristiku definuje jako určující. Pokud se státu podaří udržet kontrolu nad prostředky násilí, velice se zmenšuje pravděpodobnost vypuknutí občanské války a tím zhroucení státu. Jediným způsobem jak vytvořit sílu, která toho docílí, je přenechat tuto moc na jednoho muže, nebo na shromáždění několika lidí. Vykonavatelé násilí tak mohou činit pouze na základě vyslovení státu. Tato monopolizace vedla do jisté míry ke zklidnění vztahů ve společnosti. [58]

2. Územní působnost

Druhou funkcí moderních států je, že jsou geografickým neboli geopolitickým subjektem, zabírají jasně definovaný fyzický prostor, nad kterým má stát jako jediný legitimní autoritu. Moderní státy brání svoji územní celistvost za každou cenu, jsou ochotné jít do války kvůli bezvýznamné půdě i neobyvatelným ostrovům nehledě na náklady a v některých případech velmi nízkým benefitům z téhož konfliktu. Stát si nárokuje monopolní rozhodování v rámci hranic svého území a tato skutečnost je brána jako jedna z nejdůležitějších obecných přístupů ke státu. [58]

Tato skutečnost souvisí s existencí suverenity, která podpořila tvorbu územního prostoru, ve kterém mohou vládci budovat a regulovat systém národního hospodářství. [74]

3. Suverenita

Třetí základní složkou státu je její předpokládaná suverenita, která je definována myšlenkou, že v politickém společenství existuje konečná a absolutní autorita. Neznamená to však, že si panovník může dělat, co chce. Jeho moc je omezena zákonem, nemůže člověku

přikázat zranit nebo zabít sám sebe, ani mu zakázat bránit se útokům proti jeho osobě nebo se zdržet použití léků, potravin či jakékoliv jiné věci, bez které nemůže přežít. V těchto věcech má člověk svojí volnost příkaz neuposlechnout. Efektivní suverenita se transformovala díky některým technickým změnám a přispěly tak k hluboké změně schopnosti státu pro dohled a kontrolu. Vznikají nové formy správy, nové techniky pro evidenci a nové technologie pro přenos a zpracování informací k lidem. Tyto skutečnosti umožňují moderním státům vládnout v těch oblastech, které byly pro tradiční státy nedostupné. [58]

4. Ústavnost

Základem politického řádu je ústava, která je často přijímána jako dokument pro základní "pravidla hry" politického procesu. Stanovuje zákony, kterými se vydávají další zákony a ve skutečnosti vytváří nebo alespoň upevňuje existenci státu jako takového. Většina moderních států uplatňuje formu síly, která je přinejmenším formální, veřejná, řízena vládou a předmětem zákonné reformy. [58]

Právní stát je prvek, který chrání individuální subjekty před špatným působením státu. V takovém státě platí právo pro všechny, jak pro občany, tak pro veřejné instituce. [66]

5. Neosobní síla

V podstatě je tímto pojmem myšleno to, že uvnitř státu nevládnou lidé, ale vládne právo. Z historie je známý výrok k politické teorii, že dobrou politikou není subjektivní vláda a libovůle lidí, ale taková politika, kde je objektivně stanoveno obecné a veřejné právo. Politici by v demokratické společnosti měli sami podléhat ústavnímu pořádku a zákonům, které sami pomohli prosadit. [58]

6. Veřejná byrokracie

Podle Webera lze veřejnou byrokracii charakterizovat prvky jako například formy správy, která je prováděna v souladu s pevnými pravidly a postupy v rámci stanovené hierarchie a v souladu s jasně vymezenými úředními povinnostmi. Dalším prvkem jsou zaměstnanci, kteří projdou speciálními zkouškami, aby byl provoz, který je náročný na odborné znalosti, efektivní. Musí existovat nestrannost při použití obecných pravidel na konkrétních případech, dalším prvkem je, že úředník nejedná za svoji osobu, ale ve jménu konkrétní veřejné funkce. Posledním prvkem je existence byrokratického řízení založená na znalosti písemných dokumentů. Měli bychom sem také zařadit skutečnost, že veškeré činnosti veřejných institucí musí mít právní základ. Každý vztah mezi jednotlivými subjekty a veřejných institucí musí být mít formu právního vztahu. [58],[66]

7. Autorita a legitimita

Tato problematika je zcela zásadní pro analýzu moderního státu. Žádný stát nemůže přežít velmi dlouho dobu s použitím výhradně donucovací moci. Stabilní stát vyžaduje, aby většina lidí po většinu času respektovala jeho vládu. Jako autorita je brán orgán, který vydá nějaký příkaz s konkrétním obsahem a ten příkaz bude vyslyšen určitou skupinou osob. Legitimitou je myšlena prestiž, s jakou jsou tyto příkazy přijímány za závazné. Z toho vyplývá, že za normálních okolností budou pro většinu lidí akce státu a jeho požadavky přijímány, nebo jim alespoň lidé nebudou aktivně vzdorovat. [58]

8. Občanství.

Občanství je spolu se samotnou myšlenkou politického společenství jedním z nejstarších hledisek politického projevu. Občan je ten, kdo je oprávněn účastnit se života politického společenství. Občanství jedincům propůjčuje práva a povinnosti, svobody a omezení, pravomoci a odpovědnost v politickém společenství. Může docházet také k vyloučení určitých kategorií osob, může jít například o přistěhovalce, emigrantské pracovníky nebo politické uprchlíky. Pierson ve své publikaci tvrdí, že posílení principů občanství povede k posílení pravomocí státu. Nejedná se pouze o zvýšení blahobytu pro občany, což státu umožňuje shromažďovat velké množství prostředků, které mu umožní ovládat životní šance několika milionů lidí. Ale jedná se také o to, že práva na občanství jsou doplněny o povinnosti pro občany. [74],[58]

9. Zdanění

Moderní stát by nemohl existovat bez pravidelného výnosu z daní. Tyto příjmy jsou poté použity pro poskytnutí veřejných statků. Pro úspěšný výběr daní musí existovat větší státní aparát, který vyžaduje více zdrojů a tím i vyšší daňové příjmy. Nejvyšší výdaje v průběhu historie moderních států byly vynakládány na války, často to vedlo ke zvyšování veřejného dluhu. Zdanění je stále měřítkem politiky moderního státu. V minulosti byl ve Velké Británii sesazen nejdéle sloužící premiér, který se snažil obnovit daň z hlavy. Co se týče všeobecných voleb, někdy jsou výsledky posuzovány na základě toho, jaká je předpokládaná míra zdanění volených subjektů. Mezi demokratickou veřejností se v posledních letech šíří odpor k daním, protože se lidé cítí nadměrně zatíženi státním aparátem. [58]

1.2.2 Postkoloniální stát

Tato část bude věnována postkoloniálnímu státu jako formy, která vznikla po dekolonizaci. Tento proces v podstatě začal už v 18. století v rámci odpojení kolonií v Severní a Jižní Ameriky, nicméně na obrátkách nabrala v polovině 20. století. Postkoloniální stát je zde popsán hlavně z toho důvodu, že v případové studii, které se budu věnovat později v rámci této práce, je mnoho afrických států, které byly dříve koloniemi evropských velmocí.

Nové státy vznikaly v procesu dekolonizace a to bez ohledu na to, jestli byly silné či slabé. V mnoha případech se vládcí tamních kolonií nestarali o rozvoj území, svým způsobem ho nepřipravovali na budoucí nezávislost. Zajímá je jejich osobní prospěch, a proto vzdali plány na budování státu. Přes silnou domácí opozici, které postkoloniální vládcí čelili, na ně nebyl vyvíjen tlak z vnější, proto tyto území pouze udržovali pomocí relativně silných represivních institucí a ozbrojených sil. Odborníci jako ideální typ slabého postkoloniálního státu staví země subsaharské Afriky. Jakmile bylo v dané zemi dosaženo nezávislosti, řada vůdců se snažila realizovat projekty pro budování národa. V mnoha případech byly projekty úspěšné, ale obecně se staly velkou prohrou, hlavně z toho důvodu, že je velmi těžké spojit rozdílné etnické skupiny hovořící odlišnými jazyky a mající jiné hodnoty a životní styl. [74]

Některým postkoloniálním státům se povedlo vyvinout do zdánlivě moderních států, ale tento vývoj se postupem času zvrátil. Tyto země zmíněný přechod z různých důvodů nezvládly a výrazně se od formy moderního státu odklonily. Charakteristickým rysem postkoloniálních států je skutečnost, že nenaplnují některé, nebo převážně všechny prvky moderního státu. [84]

Postupně se vytvořil systém, který by se dal nazvat vládou silného muže, kde nejdůležitější místa ve státním aparátu tvořili loajální přívrženci tohoto silného muže. Tito lidé si poté rozdělují kořist z vládních úřadů, státní aparát je zdrojem příjmů těchto šťastných nebo dostatečně chytrých lidí, kteří se rozhodli stát kontrolovat. Tímto způsobem se ale funkce státu vzdaluje zajištění veřejných statků, zdroji bezpečnosti, pořádku a spravedlnosti. Lze říci, že stát je spíše hrozbou než užitkem občanům. Obyvatelé tak ztrácí důvěru k vládě a nemají k ní autoritu, tudíž nerespektují její pravidla a nařízení. Význam daní je minimální, protože většina obyvatelstva je chudá a aparát pro výběr daní není dostatečný. Ekonomika je mnohdy jednostranná, v subsaharské Africe je prioritou vývoz primárních produktů, existují moderní výrobní způsoby, ale také velmi zaostalé postupy v zemědělství. [74]

1.3 Selhání státu

V této podkapitole bude popsán teoretický úvod do problematiky selhání státu, v praktické části práce se budu zabývat konkrétně některými selhávajícími státy regionu západní Afriky.

Mezi základní funkce státu by mělo patřit poskytování bezpečnosti svým obyvatelům, zajištění pořádku a blahobytu, dále také vytvářet, distribuovat a chránit veřejné statky. V některých případech toho ale státy nejsou schopny a dochází k takzvanému „selhání státu“, někdy také označováno vládním selháním, jako důsledek špatných rozhodnutí vlády o přerozdělování veřejných statků. [84]

Ekonomický úpadek je výrazným rysem pro selhání státu. Důsledkem bývá rozpad infrastruktury a postupně mizí sociální služby, to znamená školství, zdravotnictví a podobně. Obecně jsou veškeré služby distribuovány pomocí neformalizovaného trhu nabídky a poptávky, kde je poskytování doprovázeno vysokou mírou korupce, což může vést až k znemožnění realizace služby. Obyvatelé jsou tím pádem mnohem více odkázáni sami na sebe a na místní zdroje obživy, které mají často formu ilegální ekonomické činnosti. Tyto skutečnosti vedou k utvrzení síly organizovaného zločinu. [51]

Robert Rotberg je americký profesor, který napsal několik publikací o problematice rozpadu státu (state failure) a s tímto tématem jsou spojeny některé jeho výroky, jako například tento:

“Státy se hroučí, jsou-li ovládnuty vnitřním násilím a přestávají-li poskytovat politické statky svým obyvatelům.” [84]

Typickým politickým statkem je bezpečnost, která má v tomto kontextu užší význam. Mimo jiné obsahuje udržení vnitrostátního pořádku, právního řádu a v neposlední řadě zvládání hrozeb společnosti. Také představují sadu kritérií, které charakterizují míru slabé státnosti a členění nefunkčních států do několika kategorií. [84]

V USA se pojmy spojené se selháním státu objevily v devadesátých letech 20. století ve spojení s případy vážné politické krize v několika afrických státech a co se týče Evropy, např. v Bosně a Hercegovině. Mnoho těchto krizí bylo spojeno s krachem států vznikajících po konci studené války a s rozpadem Sovětského vztahu, jednalo se především o státy v té době ještě hodně nestabilní. [51]

Nejnovějšími impulsy pro debatu na toto téma byly teroristické útoky v roce 2001 na území Spojených států amerických. Státy, ze kterých pocházeli teroristé, byly označeny jako selhávající, rozpadající se, nebo dokonce rozpadlé. V těchto zemích měly teroristické skupiny

vhodné podmínky pro úkryt a přípravu aktivit spojených s terorismem. Právě proto byly rozpadlé a rozpadající státy označeny jako zdroje bezpečnostních hrozeb, proti kterým začaly některé vlády podnikat opatření politického a bezpečnostního charakteru včetně vojenských aktivit. [84]

Jednou z těchto aktivit byly vojenské intervence USA do asijských států, konkrétně do Afghánistánu, kde se nacházelo útočiště pachatelů teroristických útoků. Byl to jasný krok pro boj s globálním terorismem, který byl podpořen dalšími státy po získání pověření od rady bezpečnosti OSN. V minulosti se díky občanské válce vynesla do čela státu islámská fundamentalistická skupina Taliban, která po novém státním zřízení v 90. letech založeného na ideálech islámu upevnila svoji moc. Útoky USA vedly ke svržení této organizace. [82]

Vnitrostátní konflikty jsou také důležitým aspektem, který vede k selhání státu. Obecně konflikt jako takový nutně nemusí obsahovat prvky ozbrojeného násilí, může jít například i o použití diplomatických nástrojů, snahu o demonstraci síly, nebo nějaké sankce. Ovšem ve většině případů jde o projevy násilí. Co se týče vnitrostátních konfliktů, většinou jde o spor, kde proti sobě stojí nevládní skupina nebo opozice a vláda státu. Může jít i o konflikt uvnitř státu s neexistující legitimní vládou, což je případ mnoha rozpadlých nebo rozpadajících se států. Téměř vždy jde o boj ve snaze získat moc nad určitým územím státu. Tyto konflikty jsou také klasifikovány jako mocensko-politické konflikty. [83]

Jedna z kategorií selhání státu jsou tzv. "collapsed states" označující skupinu států, které jsou považovány za zhroutené. Jsou to případy velice vzácné, ale ve světě jich pár najdeme. Na africkém kontinentu je to stát Somálsko, který se potýká s problémy již řadu let. Já se v další podkapitole budu věnovat takzvaným "failed states", neboli rozpadajícím (selhávajícím) státům.

1.3.1 Failed states

Většina odborných textů se shoduje v definici termínu failed state (dále selhávající stát) jako státu, ve kterém vláda ztratila monopol na legitimní použití násilí. Podle vědeckých poznatků můžeme dnes s jistotou říci, že většina takových států existuje v oblastech, kde velkou roli hrály proces dekolonizace a konec studené války. Tyto skutečnosti vnesly do selhávajících států velkou míru nekontrolovatelného násilí. [84]

Selhávající státy jsou velmi konfliktní, nebezpečné a projevují se zde vnitrostátní konflikty mezi různými stranami. Například na jedné straně vládní vojáci, kteří bojují s ozbrojeným

povstáním hned několika rivalů. Ovšem není důležité jaká je míra tohoto násilí, ale jde spíše o jeho trvalý charakter. Občanské války pramení z nepřátelství vznikajícího z odlišných etnik, náboženství nebo jazyků. Toto násilí je také poháněno touhou po moci a získání zdrojů bohatství, jako například ropných zásob, diamantových polí nebo tropického dřeva. [68]

Selhávající státy na rozdíl od silných států nejsou schopny ovládat svoje hranice a často ztrácejí část svého území. Vyjádření úřední moci je často omezeno pouze na hlavní město, nebo na několik dalších etnicky specifických oblastí. Dalším ukazatelem selhání státu je nárůst násilných trestných činů. Autorita státu slábne a selhává, zločinecké gangy přebírají kontrolu nad ulicemi a obchod se zbraněmi a drogami se stává stále běžnějším. Ochrana policejními složkami slábne až mizí, a proto se občané obracejí válečníky a jiné autority, které jim nabízejí bezpečnost v době, kdy se sám stát hroutí. Armáda je poslední složkou, která si zachovala integritu, ovšem v mnoha selhávajících státech jsou ozbrojené složky velmi zpolitizované. Lidé, kteří jsou u moci, vysávají státní pokladnu, a proto nezbývají peníze na budování a opravu infrastruktury. Školy a nemocnice jsou privatizovány a prostředky tímto způsobem získané jsou rozkrádány. Lékaři a učitelé jsou placeni velmi pozdě, v některých případech dokonce vůbec. Snižuje se gramotnost, kojenecká úmrtnost stoupá a zvyšuje se riziko rozšíření epidemií. [68]

2 METODY ZKOUMÁNÍ SELHÁNÍ STÁTU

V této kapitole bude popsáno několik indexů z oblastí ekonomie, politiky a sociologie, které budou následně prakticky použity pro analýzu jednotlivých ekonomik a hodnocení vlivu globalizace na selhání státu ve vybraného regionu. Také jsou zde popsány další ekonomické ukazatele, které použiju při komparaci států.

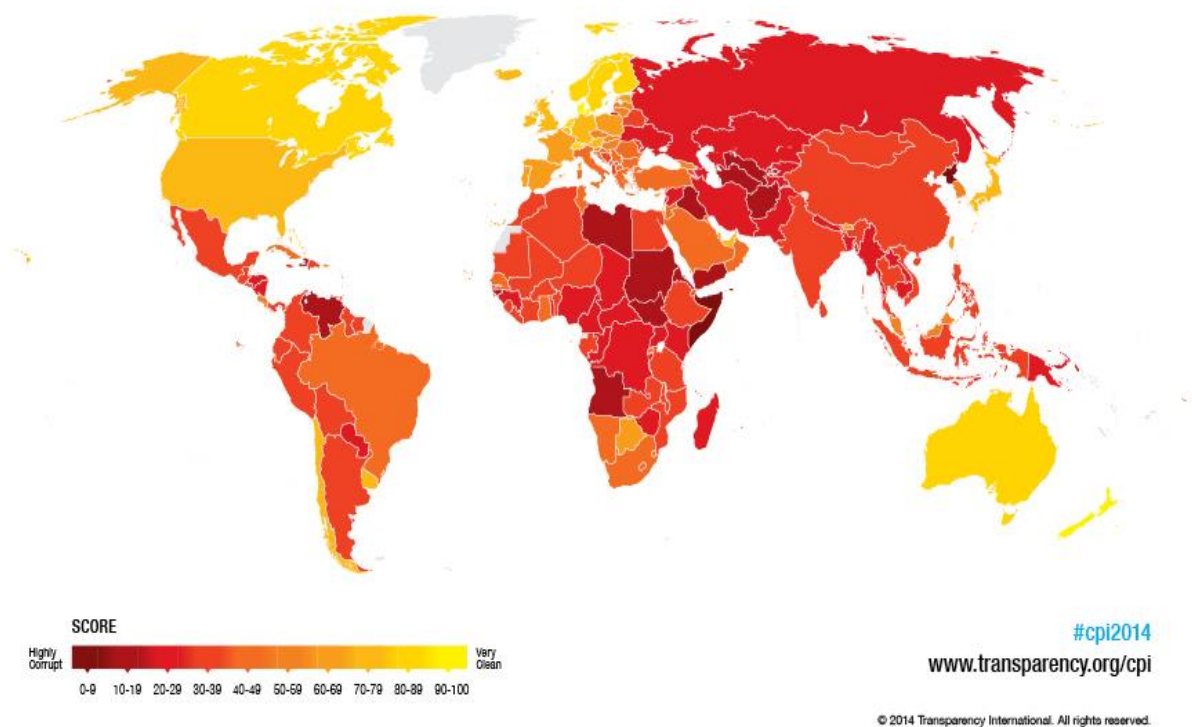
2.1 Corruption perception index (Index vnímání korupce)

Je to ukazatel, který byl poprvé uveden v roce 1995 a byl pojmenován jako Index vnímání korupce. Organizace Transparency International používá tento index jako nástroj k zobrazení vnímání veřejnosti jakým způsobem je veřejný sektor dané země poškozen. Tímto způsobem se index vnímání korupce snaží předat zprávu vládám těchto zemí a přinutit je věnovat této korupci pozornost a jednat. [12]

Korupce neznamena jenom problém státu na domácím poli. Můžeme dokonce tvrdit, že některé její formy, které mají nadnárodní přesah a dopady, jsou jedny z nejzávažnějších. Je to dáno ekonomickými projevy globalizace, které podporují otevřenost trhů a větší dynamiku zahraničního obchodu, který ovšem vede k vyšší pravděpodobnosti uplácení úředníků, celníků atd. Malé firmy jsou uchýleny ke korupci a porušování pravidel díky tlakům konkurence. To všechno může vést k odlivu kapitálu ze země a mnoha dalším ekonomickým problémům. [81]

CPI hodnotí státy z celého světa tím, že jim každoročně udělí skóre, které představuje hodnotu vnímané korupce v daném státě. Následně je zařadí do celosvětového žebříčku všech států podle dosaženého výsledku skóre. Hodnotící škála se pohybuje od hodnoty 0, což představuje vysoce zkorumpované státy, až do hodnoty 100, znamenající minimální úroveň korupce v daném státě.

V roce 2014 byla změřena úroveň korupce veřejného sektoru v celkem 175 zemích po celém světě. Na obrázku 1 níže můžeme vidět situaci CPI pro rok 2014, kde jsou na stupnici hodnot 0 až 100 barevně vyznačeny všechny začleněné státy do indexu. Žlutě barevné státy, které se pohybují na stupnici hodnot na 90 až 100, jsou státy brané jako nejméně zkorumpované na světě. V roce 2014 se jednalo například o Kanadu, Austrálii, nebo státy Skandinávského poloostrova. Postupně barva tmavne, až do tmavě červené až rudé, která značí státy pohybující se na stupnici 0 až 9, což znamená, že jsou tyto státy brány jako vysoce zkorumpované. Nejvíce těchto zemí je na území afrického kontinentu.

Obrázek 1: Mapa světa - CPI pro rok 2014

Zdroj: [11]

2.2 Index of globalization (Globalizační index)

Tento index zprostředkovává švýcarský ekonomický institut charakteristický zkratkou KOF, která zastupuje německé slovo "Konjunkturforschungsstelle", což v překladu znamená výzkumný ústav hospodářských cyklů. Tato instituce si klade za cíl být prostředníkem širší veřejnosti a také výzkumnou komunitou. [43]

Index globalizace nám říká, jakým způsobem je daný stát ovlivněn globalizací. Měří tři hlavní rozměry globalizace, jsou jimi ekonomický, sociální a politický. Z ekonomického hlediska se jedná o přesuny zboží, kapitálu a služeb na dlouhé vzdálenosti, sociální hledisko zahrnuje šíření myšlenek, informací, obrazů a lidí a co se týče politického hlediska, ta je charakteristická šířením vládní politiky. [49]

Kromě indexů, které měří tyto oblasti, lze změřit i celkový index globalizace a dílčí indexy s odkazem na:

- aktuální ekonomické toky
- ekonomická omezení
- data týkající se informačních toků
- data týkající se osobního kontaktu
- údaje o kulturní blízkosti

Při konstruování jednotlivých indexů globalizace jsou používané proměnné převedeny na index na stupnici od 1 do 100 bodů, kde 100 je maximální hodnota pro danou proměnnou v období roků 1970-2012 a 1 je minimální hodnota. Čím vyšší hodnoty, tím vyšší je vliv globalizace na určitý stát. Údaje jsou vypočítány za jednotlivé roky, nicméně nejsou k dispozici data pro všechny roky a všechny země. [49]

2.3 Fragile states index (index nestabilních států)

Jedním z dalších indexů pro měření selhání státu je Fragile states index. Je sestavován a uveřejňován každoročně od roku 2005, kdy vznikl pod jiným názvem a to jako Failed states index. Tímto způsobem byl index známý až do roku 2013, kdy proběhlo jeho oficiální přejmenování na Fragile states index, dále jen FSI. Tvůrci tento počín vysvětlují tím, že když index vznikl, jeho cílem bylo přitáhnout co největší pozornost publika na zvyšující se rizika, kterým museli obyvatelé selhávajících států čelit. Obávali se toho, že pokud by změnili název, mohlo by dojít ke zpomalení šíření povědomí o této problematice. Nicméně, vlády některých selhávajících nebo dokonce rozpadlých států, které své vnitrostátní problémy ignorovaly a v mnoha případech samy způsobily, se snažily tento index ignorovat, a tak po mnoha diskuzích organizace Fund for Peace s veřejností a vládami spolupracujících států byl tento index konečně přejmenován, aby charakterizoval svoje poslání. [12]

Poprvé v roce 2005 hodnotil FSI 75 států po celém světě, postupem času přibývaly další státy a v indexu za rok 2014 už jich bylo začleněno celkem 178. Organizace Fund for Peace byla zmíněna již v minulém odstavci, je to nevládní organizace, která může za vznik FSI a z něho vycházejících publikací. Internetovou verzi indexu najdeme na oficiálních stránkách organizace Fund for Peace, dále je FSI také vydáván v časopise Foreign policy.

Hlavním cílem FFP je podnítit nové nápady pro větší stabilitu po celém světě a pomoci rozpoutat diskuzi, která může být oporou státům s jejich strategií pro udržitelnou bezpečnost. Úkolem FSI je hodnotit míru stability konkrétních států a také jejich sklon k rozpadu, ale také náchylnost k propuknutí násilí. To všechno díky používanému softwarovému nástroji, který nese zkratku CAST a znamená Conflict Assessment System Tool a jeho úkolem je analyzovat přijatá data pro vybrané ukazatele indexu. Tyto data jsou čerpána z tisíců odborných článků a reportů, většinou z elektronicky přístupných zdrojů. [84],[17]

FSI je založen na dvanácti základních indikátorech, které jsou rozděleny do tří kategorií a to do sociálních, ekonomických a vojensko-politických. Ty dále obsahují více jak 100 dílčích indikátorů. Ukazatele jsou očíslovány na stupnici 1-12 pro pozdější potřeby mé práce.

A. Sociální indikátory

- 1) Demografické tlaky
- 2) Masivní přesuny uprchlíků nebo vnitřně přesídlených osob
- 3) Nepokoje mezi skupinami obyvatel
- 4) Chronický útěk obyvatel a odliv mozků

B. Ekonomické indikátory

- 5) Nerovnoměrný ekonomický vývoj
- 6) Chudoba a hospodářský úpadek

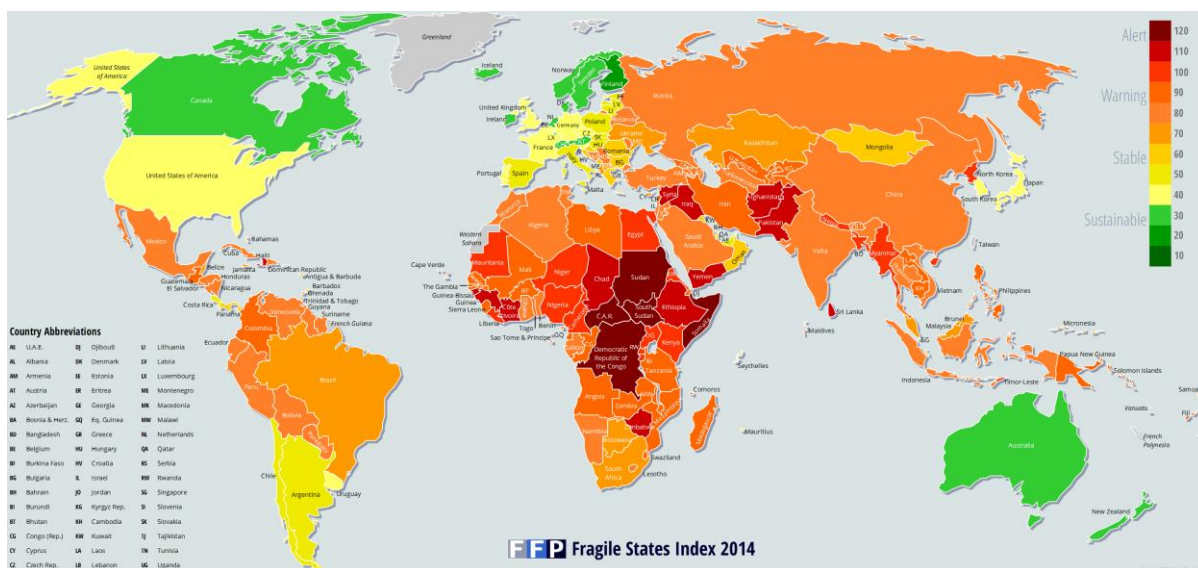
C. Vojensko-politické indikátory

- 7) Kriminalizace a delegitimizace vlády
- 8) Poskytování veřejných služeb
- 9) Zasahování do lidských práv
- 10) Úpadek bezpečnostního aparátu
- 11) Nástup elitních frakcí
- 12) Intervence externích subjektů [76]

Státy zahrnuté do indexu obdrží hodnocení v rámci každého indikátoru a to v hodnotách na stupnici 1-10, kde 1 značí nejnižší váhu a hodnota 10 jako nejvyšší. Výsledky každého ukazatele se sečtou dohromady, to znamená z dvanácti ukazatelů nejvyšší možné skóre 120 bodů celkem. Čím vyšší skóre stát získá, tím více směřuje k jeho rozpadu a selhání.

Posuzované státy jsou podle výsledků zařazeny do čtyř kategorií, které jsou barevně odlišené a můžeme je vidět na obrázku 2. Nejvyšší kategorií je "Alert", kde se nacházejí státy nejohroženější. Pro rok 2014 sem patří 34 států, dlouhodobě nejhorší umístění mají státy Súdán a Somálsko. Druhou kategorií je "Warning", kam patří 92 států, což je většina. Třetí kategorií jsou státy s označením "Stable", sem patří 39 států a jedná se o většinu evropských států. Poslední kategorií s nejnižším hodnocením FSI jsou státy s označením "Sustainable", pro rok 2014 se v této kategorii umístilo 13 států, dlouhodobě sem patří státy Skandinávského poloostrova nebo Nový Zéland. [17]

Na obrázku 2 je vidět všech 178 států začleněných do FSI v roce 2014, můžeme pozorovat, že většina států v kategorii "Warning" se nachází na africkém kontinentu a v oblasti blízkého východu.

2.4 Human development index (index lidského rozvoje)

HDI představuje zkratku tohoto indexu, který je nejčastěji překládán jako index lidského rozvoje. Letos v roce 2015, to bude přesně 25 let od první zprávy o lidském rozvoji, kterou představil v roce 1990 poprvé United Nations Development Programme, který je zřízen organizací OSN.

Tento index je souhrnným měřítkem průměrného výsledku v klíčových aspektech lidského vývoje, kterými jsou dlouhý a zdravý život, dostupnost vzdělání a solidní životní standard. HDI je průměrem standardizovaných indexů každého z těchto tří rozměrů. Nabývá hodnoty 0 až 1, kde hodnoty blíží se 1 značí vyspělý stát s velmi rychlým lidským rozvojem. [2]

V roce 2010 proběhly menší změny ve složkách posledních dvou faktorů zahrnutých v indexu. Ve své práci budu vycházet ze složek použitých pro výpočet indexu v roce 2014, protože budu následně používat data pro stejný rok. Pro výpočet HDI byly stanovené maximální a minimální hodnoty jednotlivých složek indexu. Pro průměrnou očekávanou délku života při narození jsou to hodnoty 20 a 85 let. Úroveň vzdělanosti je v indexu stanovena z části očekávanou délkou školní docházky, která má hodnoty mezi 0 až 18 roky, a z části průměrnou délkou školní docházky, kde jsou hodnoty mezi 0 až 15 roky. Třetí složkou, která hodnotí hmotnou životní úroveň je hrubý národní důchod na obyvatele, jejíž rozmezí hodnot příjmu obyvatele se pohybuje mezi 100 USD a 75 000 USD. [37],[36]

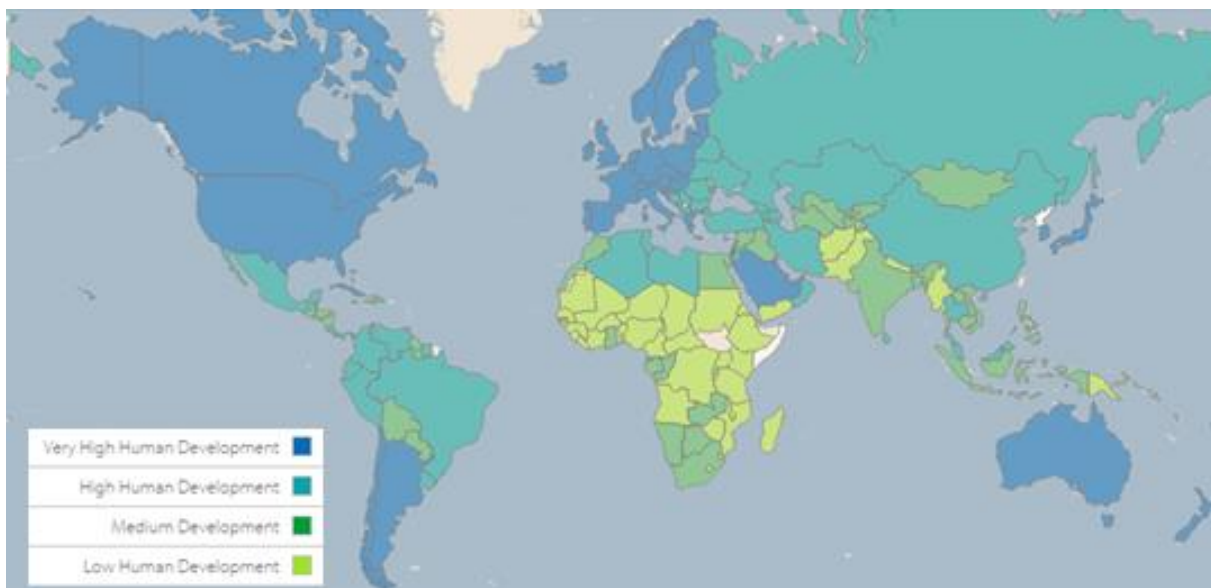
Po stanovení minimálních a maximálních hodnot pro jednotlivé složky indexu se následně použije následující vzorec:

$$\text{složka indexu} = \frac{\text{aktuální hodnota} - \text{minimální hodnota}}{\text{maximální hodnota} - \text{minimální hodnota}}$$

Nakonec po získání hodnot jednotlivých složek indexu, můžeme vypočítat celkový HDI tím, že je mezi sebou vynásobíme a dělíme třemi. Vzorec vypadá takto:

$$\text{HDI} = (I_{\text{délky života}} * I_{\text{vzdělání}} * I_{\text{příjmů}}) / 3$$

Na obrázku 3 můžeme vidět barevné odlišení států podle dosaženého indexu v roce 2014, na škále od modré barvy, která značí velmi vysoký lidský rozvoj až po barvu světle zelenou.

Obrázek 3: Mapa světa - HDI pro rok 2014

Zdroj: [38]

Pro představu byla ještě sestavena tabulka pěti států, které se v roce 2013 (poslední dostupná data) na žebříčku států HDI umístily nejhůře, doplněné i o změnu pořadí v indexu oproti roku 2012. Dva státy z vybraného regionu, kterým se budu věnovat v případové studii se umístily v této tabulce, která je označena jako tabulka 1.

Tabulka 1: Nejhůře umístěné státy v indexu HDI pro rok 2013

Stát	Hodnota indexu	Změna pořadí
Niger	0,337	-1
Congo	0,338	1
Středoafriická republika	0,341	0
Chad	0,372	-1
Sierra Leone	0,374	1

Zdroj: vlastní zpracování podle [35]

2.5 Další ukazatele ekonomické výkonnosti

I pomocí obecných ekonomických ukazatelů lze posuzovat míru selhání státu, kdy ekonomický propad může vypovídat o úpadku státní moci. Z výsledku několika případových studií je patrné, že v mnoha případech o vlivu tohoto ekonomického úpadku nelze pochybovat. Tyto indikátory můžeme kombinovat do magického mnohoúhelníku, podle dostupnosti dat. Většinou se používá magický čtyřúhelník, který pomáhá analyzovat vývoj jednotlivých ekonomik. [51]

2.5.1 HDP

Hrubý domácí produkt je nejrozšířenějším ukazatelem, který se používá pro zachycení výkonnosti určité ekonomiky. Odborníci HDP definují tímto způsobem: *"Hrubý domácí produkt je tržní hodnota veškerých finálních statků a služeb vyprodukovaných v dané ekonomice za dané časové období."* [57]

Velmi často se používá HDP na obyvatele, který přepočítává hodnotu vytvořených statků a služeb na jednoho obyvatele. Lze tímto způsobem mezinárodně srovnávat státy mezi sebou. V Evropě má tento ukazatel například význam v oblasti poskytování dotací, země s menším HDP na obyvatele má nárok na vyšší dotace a naopak. [34]

Pro potřeby použití v magickém čtyřúhelníku se používá tempo růstu HDP, který je vyjádřen meziročním rozdílem HDP v procentech.

2.5.2 Inflace

Inflace je velkým fenoménem, který budí pozornost celé společnosti. Je chápána víceméně negativním způsobem. Obecně lze říci, že se jedná o růst všeobecné cenové hladiny. Rozlišujeme 3 způsoby inflace a to poptávkovou, která vzniká díky poptávkovým šokům, nabídkovou vznikající růstem nákladů pro výrobu a setrvačnou inflaci, která je charakteristická zvyšováním cen, které ale nevedou ke zvýšení produkce. [57]

2.5.3 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost vzniká, pokud nabídka práce převyší poptávku, jinými slovy práce není zajištěna pro všechny ekonomicky aktivní obyvatele. Ovšem práci nemusí hledat všichni, někteří jsou dobrovolně nezaměstnaní. Cílem státu by mělo být podpořit obyvatelstvo k vyšší zaměstnanosti, což může vést ke zvýšení blahobytu obyvatel. Zde platí pravidlo čím vyšší nezaměstnanost státu, tím je horší ekonomická výkonnost státu. [57]

2.5.4 Obchodní bilance

Ekonomiky dnešního světa jsou globálně propojené a to nejen mezinárodním obchodem mezi státy, ale také díky pohybu mezinárodního kapitálu. Výpočet obchodní bilance má několik složek, které obsahují jak import a export zboží a služeb, kapitálové transfery, zahraniční investice a změnu devizových rezerv zahrnující zahraniční měny, zlato apod. v držení centrálních bank států. Definice platební bilance z publikace Tomáše Pavelky zní takto: *"Platební bilance je systematický zápis veškerých ekonomických transakcí mezi rezidenty a nerezidenty sledované země za určité časové období."* [57]

3 PŘÍPADOVÁ STUDIE VYBRANÉHO REGIONU

Ve třetí kapitole mojí práce se budu věnovat vymezení vybraného regionu a popisu jeho států, ekonomické situace v těchto státech a jakým konkrétním způsobem ovlivňuje globalizace tyto státy.

3.1 Charakteristika afrického kontinentu

Mnoho odborníků nahlíží na Afriku jako na kontinent v mnoha směrech dosud neprozkoumaný a neprobádaný. Nachází se zde obrovské bohatství z přírodních zdrojů, ať už se jedná o nerostné suroviny nebo například dřevo z deštných pralesů. Afrika je bohatá na množství afrických etnik, tradičních kultur a zajímavých exotických míst.

Africký kontinent je ale také vnímán jako oblast, která je zmítána válkami, nemocemi, hladomorem a dalšími problémy, se kterými si sama neumí poradit. Tyto skutečnosti jsou spojeny s mnoha občanskými válkami, existencí režimů nerespektující demokracii a úzce vládnoucích skupin, které měly a mají loupeživý charakter s cílem hromadit zisky v zemích bohatých na nerostné suroviny. [86]

Většina obyvatel Afriky je považována za původní obyvatele, ale označení "domorodce" většina etnik neuznává. Do této kategorie jsou řazeny spíše skupiny, které zůstaly stranou mimo dominantní státní systémy, protože se neztotožňují s existencí a požadavky dominantních společností. Ve většině případů se tedy jedná o tradiční africké kmeny, které odolávají vlivům globalizace, nebo jimi jsou ovlivněny v malé míře. Takovým příkladem mohou být Tuaregové, sídlící v teritoriích států Mali, Nigeru, Burkina Faso. [80]

Historie Afriky je výrazněji vnímána zhruba od začátku 15. století, kdy byly na tento kontinent realizovány výpravy tehdejších evropských velmocí s cílem kolonizovat jednotlivé oblasti bohaté na suroviny, exotické zboží a hlavně otroky. V druhé polovině 20. století začala dekolonizace území na africkém kontinentu. V té době vyhlásilo několik desítek států svoji samostatnost, významný byl "rok Afriky" v roce 1960, kdy svoji nezávislost vyhlásilo 14 států najednou, mimo jiné například Pobřeží Slonoviny, Nigérie nebo Somálsko. Proces dekolonizace Afriky pokračoval až do druhé poloviny 70. let 19. století. [59]

Dekolonizace, jak již bylo zmíněno v první kapitole této práce, vyprodukovala velké množství států, které jsou od svého počátku osvobozenického hnutí vnímány jako slabé, protože nejsou schopné řešit své problémy samostatně. To podpořilo vznik několika afrických společenství a organizací, které se zavázaly poskytnout si navzájem regionální pomoc v ekonomických, sociálních a kulturních oblastech a pomoci tyto problémy řešit. Jedním z těchto společenství je ECOWAS, které sdružuje několik států západní Afriky.

3.2 Státy západní Afriky - region ECOWAS

Západní Afrika je oblastí, do které jsou nejčastěji řazeny státy Benin, Burkina Faso, Kamerun, Pobřeží slonoviny, Gambie, Guinea, Guinea-Bissau, Libérie, Mali, Niger, Nigérie, Senegal, Sierra Leone a Togo. V některých případech jsou zde zařazeny také státy Západní Sahara a Mauretánie, které se spíše řadí k arabizovanému severu. Patří sem také ostrovní oblasti Kapverdy a Svatý Tomáš a Princův ostrov. Někdy sem spadají také Rovníková Guinea nebo Gabon, ale spíše jsou součástí střední Afriky. Je patrné, že se jedná o oblast zahrnující mnoho států, naprostá většina jsou bývalé kolonie evropských států a to Francie, Velké Británie a Portugalska. [59]

V západní Africe v průběhu 20. století vznikaly různé pokusy o integraci států v tomto regionu, například WAMU, UDEAO, CEAO. Případová studie méj práce je zaměřena na státy západní Afriky, které jsou seskupeny do hospodářského společenství ECOWAS, které je bráno jako jedno z nejúspěšnějších integračních uskupení v této části Afriky. Jedná se o společenství 15 států, o kterých budu mluvit v jednotlivých podkapitolách. ECOWAS bylo založeno v roce 1975 s myšlenkou podpořit samostatnost členských států a vytvořit velký obchodní blok pomocí ekonomické spolupráce. V roce 2015 slaví 40 let své existence a stanovuje novou vizi, kterou chce do roku 2020 výrazně snížit chudobu a zlepšit životní standard obyvatel tohoto regionu. [3],[59]

Hlavním aktérem tohoto hospodářského společenství byla od počátku západoafrická velmoc Nigérie, která chtěla vytvořit organizaci, která sníží závislost ekonomik západní Afriky na Francii. Hlavním cílem bylo posílit vzájemnou sounáležitost mezi členy, překlenout nenávist zakořeněnou v historii a celkově vytvořit z regionu lepší místo pro život zdejších obyvatel. Postupem času byla v rámci spolupráce také zdůrazněna potřeba zajistit mír a stabilitu v regionu. ECOWAS následně začal aktivně jednat v otázce regionální bezpečnosti, kdy řešil například konflikty v Libérii, Siarra Leone, Guinea-Bissau nebo Pobřeží slonoviny.

V těchto zemích byly rozmístěny jednotky ECOMOG, což mělo za následek velkou kritiku Nigérie, jelikož se jednalo o převážně její jednotky a sklídila kritiku, protože se mělo jednat o akci celého regionu. [59]

V tomto regionu se daří budovat infrastrukturu, zejména společné hraniční přechody, realizuje se také výstavba dopravních tepen napříč státy, rekonstrukce mostů, které by měly podpořit dopravní obslužnost. ECOWAS spolupracuje se Západoafrickou zdravotní organizací, Západoafrickou měnovou agenturou či Mezivládní akční skupinou, která bojuje v tomto regionu proti praní špinavých peněz a financování terorismu. [3]

Členskými státy hospodářského společenství západoafrických států jsou Benin, Burkina Faso, Cape Verde, Côte d'Ivoire, Gambia, Ghana, Guinea, Guinea Bissau, Libérie, Mali, Niger, Nigérie, Sierra Leone, Senegal a Togo. V Příloze A je mapa regionu států ECOWAS.

3.2.1 Benin

Benin, přesněji Beninská republika, je státem Západní Afriky, který se nachází v blízkosti Guinejského zálivu a leží mezi zeměmi Nigérie a Togo. Tento stát byl díky své historii do roku 1975 znám jako Dahome a do této doby název zastupoval francouzskou kolonii a následně také autonomní republiku. Svoji rozlohou přes 112 622 km² je

provoznatelný s rozlohou bývalého Československa, hlavním městem je Porto Novo, které leží na břehu Guinejského zálivu, je to ovšem druhé největší město, a proto je sídlo vlády v politicky i kulturně významnějším Cotonou. [4]

V roce 2015 je v tomto státě 10 315 244 obyvatel, jejichž oficiálním jazykem je tak jako ve většině států západní Afriky francouzština. Mezi převažující náboženství patří animismus, který by se dal přirovnat jako víra v duši, a které věří více jak polovina obyvatelstva, potom křesťanství z 30% a islám z 20% věřící populace. [5]

Z ekonomického hlediska jde o velmi chudou zemi s nízkou životní úrovní a velkou zadlužeností. Dominují zde služby, které tvoří přes 50% celkového HDP, největší částí jsou dopravní služby a logistika pro regionální obchod. [6]

3.2.2 Burkina Faso

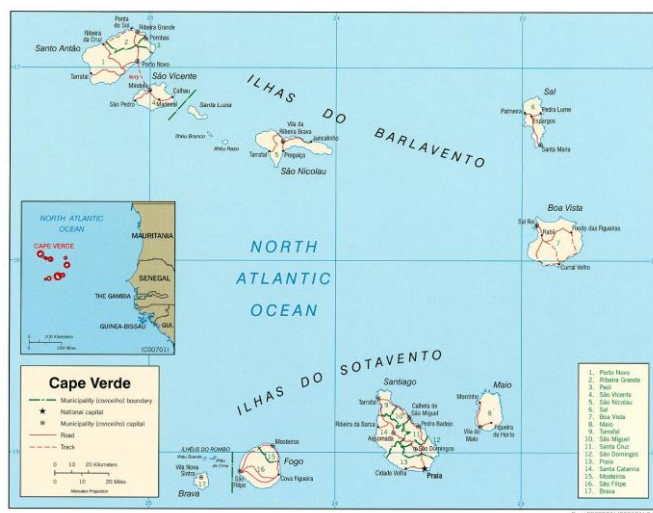
Oficiálně by se název tohoto státu dal přeložit jako "Země svobodných lidí". Stát se rozpíná na rozloze 274 122 km² a sousedí se šesti dalšími státy Západní Afriky. Podle sčítání lidu v roce 2015 v této zemi žije asi 18 450 000 obyvatel, úředním jazykem je také francouzština. Hlavním městem je Ouagadougou, často zkráceno pouze na "Ouaga". [7], [8]

Burkina Faso je jeden z nejchudších států Afriky a celého světa. Zároveň stát s velkým počtem negramotných obyvatel a s tím spojenou nezaměstnaností, která překračuje 70 %. V této zemi je významné zemědělství, těžba a následné zpracování zlata. [9]

3.2.3 Cape Verde (Kapverdy)

Oficiální název je Kapverdská republika, jedná se o ostrovní stát v Africe. Ostrovy nesou jméno podle poloostrova Cap-Vert, což v překladu z francouzštiny znamená Zelený mys. Hlavním městem je Praia, které se nachází na ostrově Santiago. Kapverdské Ostrovy zaujímají pevninskou rozlohu o 4 033 km². Data o počtu obyvatel z roku 2014 vypovídají 538 535 obyvatel, kteří mají hlavní jazyk portugalštinu. Z 98 % zde převažuje katolické náboženství. [40], [41]

Nejvýznamnější složkou národního hospodářství jsou na Kapverdách služby, které se podílejí na HDP přibližně třemi čtvrtinami. Cestovní ruch je zde dominantní. [42]

3.2.4 Côte d'Ivoire (Pobřeží slonoviny)

Tento stát býval francouzskou kolonií, dnes je známý jako Pobřeží slonoviny. Hlavním městem je Yamoussoukro, kde se narodil první prezident nezávislého tehdejšího státu. [60]

Jeho rozloha je 322 463 km², nachází se zde veliké množství deštných pralesů a národních parků, některé byly vyhlášeny UNESCO jako biosferické rezervace. Počet obyvatel z roku 2014 je 22 671 331, přes 63 % populace stále dodržuje tradiční víry v předky, existují zde desítky etnických skupin. Oficiální jazyk obyvatel je francouzština. [60], [61]

Pobřeží slonoviny bylo dříve ekonomickým zázrakem Afriky a modelem pro stabilitu země, avšak několik převratů a povstání otřáslo zemí v posledních letech, ze kterých se ekonomika stále vzpamatovává. Tento stát disponuje obrovským množstvím ropy, diamantů a zlata, přesto těžbařský průmysl zaměstnává pouze 14 % obyvatel. Převažuje opět zemědělství, kde pracuje 49 % obyvatel. [62]

3.2.5 Gambia

Oficiálně nazývána jako Gambijská republika. Je to stát, který má ze západu přístup k Atlantskému oceánu a ze zbylých světových stran je obklopen státem Senegal. Hlavním městem je Banjul, který se nachází při pobřeží Atlantského oceánu. Zaujímá rozlohu 11 295 km² a podle posledních dat z roku 2013 zde bylo spočítáno 1 882 450 obyvatel. Náboženství převažuje z 95 % islám. [19]

Významný je zde stavební průmysl, který se zaměřuje na budování infrastruktury na pobřeží Atlantiku, hlavně na stavbu hotelů a silnic pro turistický ruch. [20]

3.2.6 Ghana

Ghanská republika, které byla dříve nazývána jako Zlaté pobřeží, se rozkládá v převážně nížinné oblasti, kde se nachází obrovské kulturní dědictví, přetvořené národní parky a husté pralesy. [23]

Rozloha Ghany je 238 539 km² a hlavním městem je přístav Accra, kde je odhadováno přes čtyři miliony obyvatel. Oficiálním jazykem je angličtina. Převažují zde křesťané přes 60 % z celkového počtu věřících. Počet obyvatel z roku 2014 je 27 043 000. [23], [22]

Ghana se orientuje na zemědělství, které tvoří 35 % HDP. Podstatnou část příjmu je tvořena z příjmu exportu primárních surovin, jako třeba zlata nebo dřeva. [24]

3.2.7 Guinea

Guinejská republika je pobřežním státem, který sousedí s dohromady šesti státy. Hlavní město je Conakry, které je také přístavem na pobřeží Atlantiku. Tento stát má rozlohu 245 857 km² a počet obyvatel z roku 2014 je 10 628 972. Oficiálním jazykem je francouzština, kterou ovšem ovládá pouze 25 % obyvatel. Náboženství zde z 87 % tvoří muslimové. V tomto státě v roce 2013 vypukla epidemie eboly, která se rozšířila krátce do mnoha sousedních států západní Afriky a poté i do celého světa. [31], [30]

I přes zřejmě největší množství nerostného bohatství v celé západní Africe, které mimo jiné tvoří diamanty, zlato, výhledově i ropa, patří Guinejská republika k nejchudším státům světa. Poplatky za licence a příjmy z těžby tvoří přes 80 % příjmů do státní pokladny, ale zpracovatelský průmysl velmi zaostává. [32]

3.2.8 Guinea Bissau

Republika Guinea-Bissau, která je bývalou portugalskou kolonií se rozpíná na rozloze pouze 36 120 km². Hlavním městem je Bissau, podle dat z roku 2015 zde žije 1 751 000 obyvatel, kteří mají jako úřední jazyk portugalsštinu. Náboženství je složené přes 50 % Animisty, poté muslimy a křesťany. [28]

Tato země patří k těm nejchudším na světě. Ekonomika se zde odvíjí od rybolovu a zemědělství převážně. Na hospodářství má vliv obrovský podíl černé ekonomiky, které je spojeno hlavně s obchodem drog - odhaduje se pašování až jedné tuny kokainu denně. [29]

3.2.9 Libérie

Liberijská republika je zemí, která nebyla nikdy kolonizována. Byla založena afro-americkými otroky a byla druhou nejstarší africkou zemí, která měla podobu moderního státu. Libérie má rozlohu 111 370 km². Počet obyvatel z roku 2015 je 4 503 000 a oficiálními jazyky jsou angličtina a liberijská angličtina, kterou ale umí mluvit pouze 20 % obyvatel. Hlavním městem je Monrovia, kde žije přibližně čtvrtina populace státu. Křesťanství zde tvoří 50 % celkového náboženství. [44]

Byl to tehdejší liberijský prezident, který se v první polovině 60. let zasadil o vznik hospodářského společenství ECOWAS návrhnutím vytvoření západoafrické unie států. [59]

Kvůli tomu, že nebyla Libérie nikdy kolonií, zde chybí infrastrukturní základy pro ekonomiku. Ekonomické parametry se i přesto od roku 2006 výrazně zlepšují, také díky snížení daňového zatížení o 15 % v roce 2012. Ekonomika je závislá na exportu různých komodit a pomoci a donorské pomoci. Více jak 80 % obyvatel žije pod prahem chudoby. [45]

3.2.10 Mali

Mali je prezidentskou republikou, která se nachází v oblasti Sahelu a Jižní Sahary. Je jedním z největších států svojí rozlohou, která činí 1 240 192 km². Severní polovina tohoto území tvoří saharská poušť. Hlavním městem je Bamako, které se nachází na řece Niger. Žije zde 16 259 000 obyvatel a jejich oficiálním jazykem je francouzština, dalším jazykem je Bambara. Náboženství je tvořené 80 % muslimy. [47]

Republika Mali patří k těm stabilnějším ekonomikám v regionu západní Afriky, hospodářství je tvořeno převážně zemědělstvím a službami, které se zaměřují na cestovní ruch. Realizují se zde zalesňovací programy, které jsou zaměřeny na obnovení znehodnocené půdy a proti dezertifikaci. [48]

3.2.11 Niger

Niger, oficiálně Nigerská republika, se nachází zhruba uprostřed afrického kontinentu, kde je část území zahalena saharskou pouští. Hlavním městem je Niamey ležící na řece Niger. Celkovou rozlohou, která činí 1 267 000 km², se svojí velikostí podobá Mali. Na tomto území se v roce 2015 nachází 19 268 000 obyvatel. Je zde několik oficiálních jazyků, dominuje francouzština, poté několik jazyků etnických skupin například jazyk Djerma. Náboženství tvoří z 85 % muslimové. [53]

Rok 2012 byl pro Niger z ekonomického hlediska velmi úspěšný, hlavně díky dobré úrodě a zvýšení těžby uranu, od minulého roku HDP vzrostlo o 11,1 %. V této zemi se těží ropa a dále se vyváží jako surovina i z ní vyrobené ropné produkty, investorem pro těžební stanici byla čínská firma China National Petroleum Corporation. [54]

3.2.12 Nigérie

Oficiální název této země zní Nigerijská federativní republika. Je to bývalá kolonie Velké Británie, která je od doby prohlášení své nezávislosti díky silnému regionálnímu postavení považována za mocnost západní Afriky. [59]

Její rozloha činí 923 768 km² a hlavním městem je Abuja, která se nachází uprostřed území. Země je rozdělena na jednotlivé federativní státy, jejichž hranice ovšem nejsou stanoveny vůbec v souladu s etnickými skupinami, kterých je v Nigérii spousta. Podle dat z roku 2015 zde žije neuvěřitelných 183 523 000 obyvatel. Polovina z nich je tvořena muslimy, 40 % zaujímá křesťanství. Úředním jazykem je angličtina, ale příslušníci různých národů mezi sebou používají vlastní jazyk. [55]

Po roce 2013 se její reálný HDP pohyboval na úrovni 509,9 mld. dolarů, což z tohoto státu udělalo největší ekonomiku afrického kontinentu a 26. největší ekonomiku na světě. Příjem z vývozu je tvořen 90 % ropou, Nigérie je 13. největším světovým producentem ropy a do USA jde zhruba 40 % celkového nigerijského ropného exportu. Hlavním cílem tamní centrální banky je boj s inflací, která v roce 2013 činila 10%. [56]

3.2.13 Senegal

Jedním z nejzápadnějších států afrického kontinentu je Senegal, lépe řečeno Senegalská republika. Hlavním městem je Dakar, který se nachází na břehu Atlantického oceánu a je nejzápadnějším městem Afriky. Svoji polohou zcela obklopuje stát Gambia. Poslední data o počtu obyvatel jsou z roku 2013, v tomto roce zde žilo 14 133 280 obyvatel. [69]

Zdejší náboženství je složeno z velké části islámem, celkem 94% věřících, poté 5%

křesťanství a 1% patří domorodým kmenům. Oficiálním jazykem je zde francouzština a dalším používaným jazykem je například wolof. [69]

Senegal byl v roce 2012 hodnocen jako šestá nejrozvinutější ekonomika západní Afriky. I přesto v této zemi žije téměř polovina obyvatel pod hranicí chudoby, hlavně z důvodu slabé produktivity v zemědělství, vysoké nezaměstnanosti i nerozvinuté infrastruktury. [70]

3.2.14 Sierra Leone

Republika Sierra Leone zaujímá svojí rozlohou, která je 71 740 km², velmi malou část západní Afriky. Žije zde podle dat z roku 2015 6 319 000 obyvatel. Hlavním městem tohoto státu je Freetown, který se nachází na pobřeží Atlantického oceánu. Úředním jazykem je angličtina. Co se týče náboženství, 60 % věřících jsou sunnitští muslimové, animisté tvoří 30 % a zbylých 10 % jsou křesťané. [72]

Tento stát je i přes své obrovské zásoby nerostného bohatství velmi chudý. Ekonomickému rozvoji v minulosti bránila velmi nízká úroveň sociální infrastruktury a rozvoje lidských zdrojů. Těžební průmysl je tahounem celé ekonomiky, nové investice podporují nárůst těžby diamantů, rutilu, ale i ropy. [73]

3.2.15 Togo

Oficiálním názvem Tožská republika je země, která na svém území nabízí husté pralesy, pobřežní laguny, dlouhé písčité pláže i bažinaté oblasti. Togo má rozlohu 56 785 km² a jeho hlavním městem a zároveň přístavem v Guinejském zálivu je město Lomé. Počet obyvatel v roce 2015 je 7 171 000 lidí. Oficiálním jazykem je francouzština a náboženství je

složené z křesťanství, islámu, ale dominantní jsou tradiční náboženství, které tvoří více než polovinu věřících. [78],[77]

Togo patří k nejméně rozvinutým zemím, jeho ekonomika je závislá na zemědělství a průmyslový sektor tvořen z většiny těžbou a částečným zpracováním fosfátů. Togo je čtvrtým největším producentem fosfátů na světě. [79]

3.3 Vliv globalizace na selhávající státy vybraného regionu

V této podkapitole se budu zabývat praktickými dopady globalizace na selhávající státy, které jsou součástí hospodářského společenství ECOWAS. Ke zkoumání takových států, kde dochází ke státnímu selhání, použiju ukazatele uvedené v kapitole číslo 2.

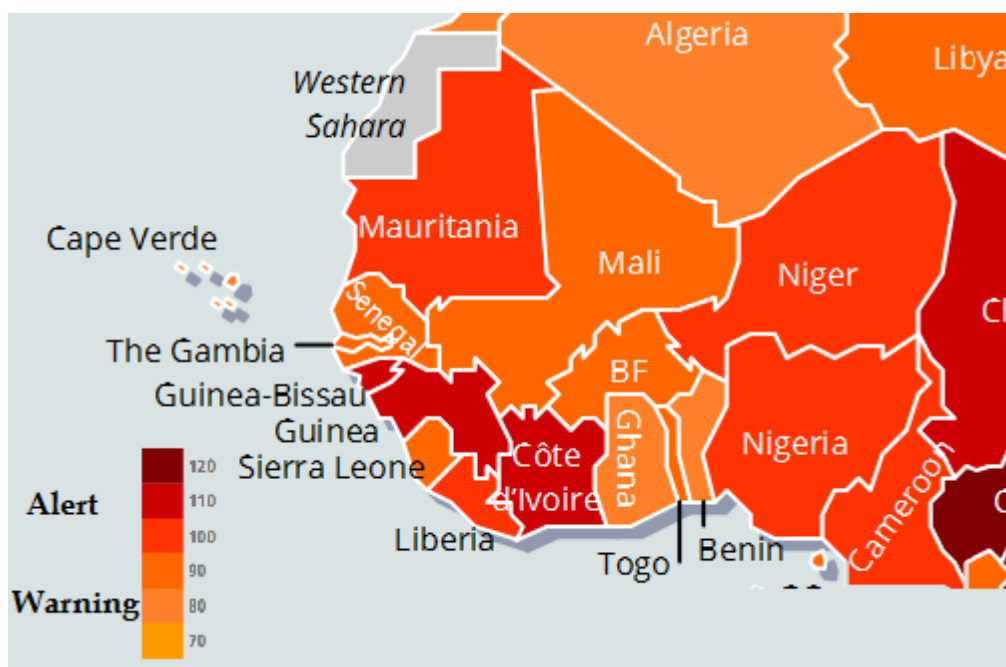
Začnu s ukazatelem FSI, který je pro stanovení selhávajících států stěžejní. Nejprve se v příloze E podíváme jakým způsobem se vyvíjel Fragile States index ve státech ECOWAS. Tučnou barvou jsou zvýrazněny státy, kde se index výrazněji zlepšil nebo zhoršil přibližně o 5 a více bodů celkového skóre. Vývoj indexu ve státech ak skokový, pouze u státu Mali mezi roky 2012 a 2013 došlo ke změně o 11 bodů, což je největší meziroční změna v tomto regionu za celé posuzované období. Jediné výrazné zlepšení je vidět u Kapverd, kde se za 8 let podařilo FSI snížit celkově o 8 bodů. Naopak největším zhoršením je index u státu Senegal, u kterého se celkové skóre zvýšilo za posuzované období o 15,9 bodů.

U FSI zůstaneme a budeme posuzovat data států z roku 2014, které se nachází v tabulce v příloze C. Podle tabulky největší hodnoty FSI (přes 100 bodů) dosahují v roce 2014 státy Guinea-Bissau, Guinea a Pobřeží slonoviny, čímž se umístily v kategorii "High Alert".

Niger, Nigérie a Libérie se svými hodnotami celkového skóre vyšší než 90 bodů umístily v kategorii "Alert". V kategorii "Very High Warning" se nacházelo šest západoafrických států, jmenovitě Senegal, Sierra Leone, která měla celkové skóre přesně 89,9 bodů takže je přímo na hraně, dále Mali, Burkina Faso, Togo, a Gambie.

Nejlépe v tomto regionu podle Fragile States Indexu pro rok 2014 dopadly státy Benin, Cape Verde, Ghana, které byly v kategorii "High Warning".

Na obrázku 4 je vidět barevné odlišení států podle dosaženého skóre FSI v roce 2014.

Obrázek 4: Mapa regionu států západní Afriky - Fragile States Index pro rok 2014

Zdroj: Vlastní zpracování podle [16]

Jak vidíme, v roce 2014 se nacházely všechny státy tohoto regionu v kategoriích "Warning" nebo "Alert". Můžeme tedy říci, že se jedná ve všech případech o státy, ve kterých dochází v určitých oblastech k selhání. V další podkapitole se zaměříme na státy s indexem vyšším než 90 bodů, to znamená na státy umístěné v kategorii "Alert" a výše, u kterých budeme zkoumat dopady globalizace na selhání v těchto státech.

Dalším použitým indikátorem bude Index vnímání korupce. CPI je zajímavý ukazatel pro posuzování selhání státu, protože korupce je celkově vnímána jako jeden z prvků, který vede k tomuto jevu. Tato skutečnost je dokázána při konstrukci FSI, kde se ve vojensko-politických ukazatelích pod položkou legitimacy státu nachází právě korupce uvnitř veřejné správy. Index vnímání korupce za rok 2014 v jednotlivých státech ECOWAS je zobrazen v tabulce 2.

Tabulka 2: Státy ECOWAS a jejich CPI za rok 2014

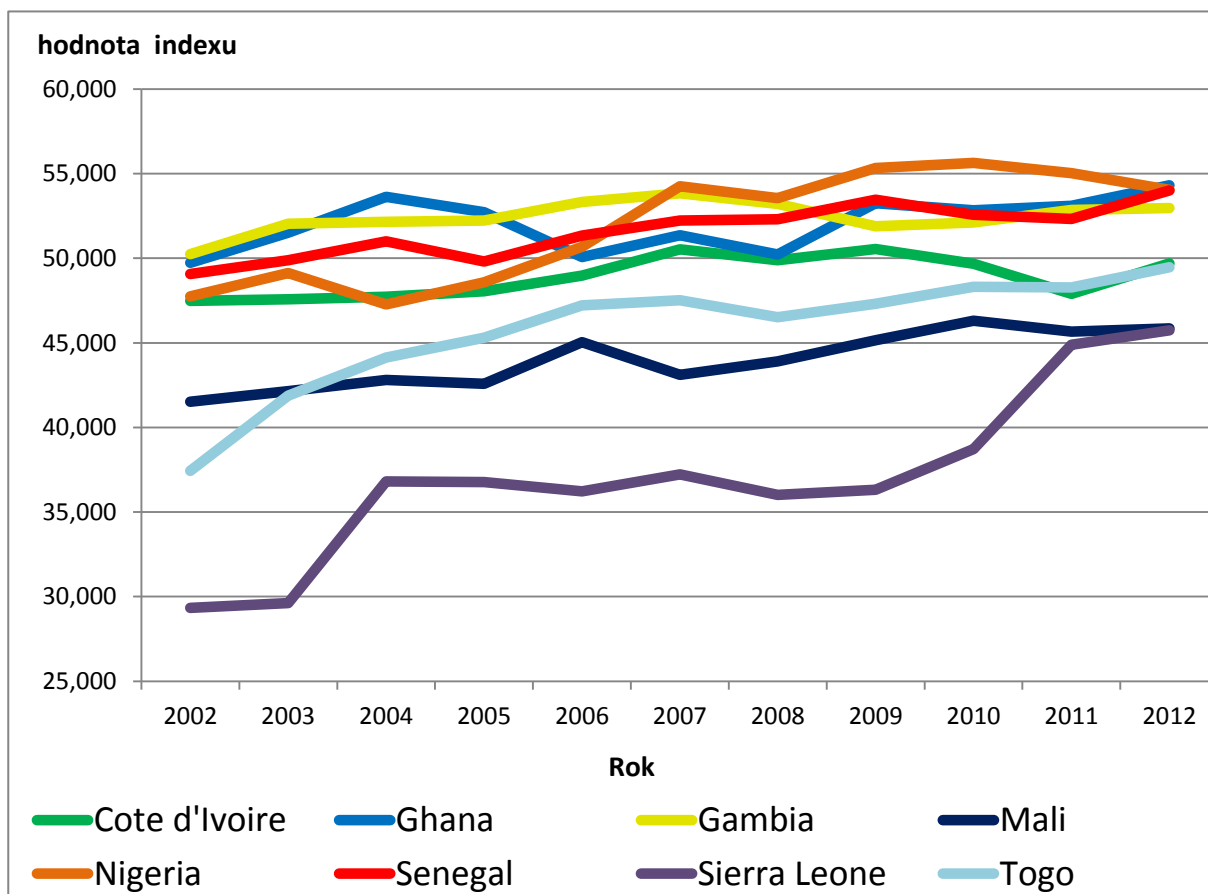
Stát	Pořadí	Hodnota indexu
Cape Verde	42	57
Ghana	61	48
Senegal	69	43
Benin	80	39
Burkina Faso	85	38
Liberia	94	37
Niger	103	35
Cote d'Ivoire	115	32
Mali	115	32
Sierra Leone	119	31
Gambia	126	29
Togo	126	29
Nigeria	136	27
Guinea	145	25
Guinea-Bissau	161	19

Zdroj: vlastní zpracování podle [11]

Z této tabulky můžeme vidět, že v roce 2014 státy ve vybraném regionu západní Afriky celkově nezískaly výrazné skóre. 14/15 států v tomto roce obdrželo hodnotu indexu pod 50 bodů. Nejlépe se umístil stát Kapverdy, který si ale pohoršil o jeden bod oproti indexu z roku 2013. I přesto se tento stát umístil v celosvětovém žebříčku lépe než Česká republika, která v tomto roce dosáhla pouze 51 bodů. Výrazný propad v tomto indexu patří Pobřeží slonoviny (Cote d'Ivoire), které si pohoršilo o celých 5 bodů oproti roku 2013. [11]

Dalším ukazatelem bude index globalizace, díky kterému můžeme vidět jakým způsobem se vyvíjí působení globalizace na vybrané státy za období 2002-2012. Součástí analýzy bude tabulka států v regionu s jejich hodnocením pomocí indexu globalizace, jak se vyvíjelo postupně za 10 let. Tato tabulka je v příloze B. Pro srovnání, v roce 2012 byl nejvíce globalizovaným státem Irsko s hodnotou indexu 91,30 což je číslo téměř dvakrát vyšší než nejvyšší hodnota indexu státu v tomto regionu. [64]

Z tabulky v příloze B použiju pro zobrazení států v grafu právě osm zemí (viz. obrázek 5), které dosáhly v roce 2012 více jak 45 bodů v indexu globalizace států v tomto regionu. Jedná se o státy Pobřeží slonoviny (Cote d'Ivoire), Ghanu, Gambii, Mali, Nigérii, Senegal, Sierra Leone a Togo. Ostatní státy v grafu nejsou zahrnuty, protože v roce 2012 byla hodnota indexu globalizace v těchto zemích pod 45 bodů, což je méně jak polovina celkového indexu.

Obrázek 5: Graf vývoje Indexu globalizace v 8 zemích ECOWAS

Zdroj: Vlastní zpracování podle přílohy B

To ovšem neznamená, že globalizace na ostatní státy v regionu nepůsobí. Ovšem pozornost je soustředěna na státy s vyšším indexem globalizace a v grafu je jen osm států z důvodu větší přehlednosti.

3.3.1 Konkrétní dopady globalizace na selhávající státy

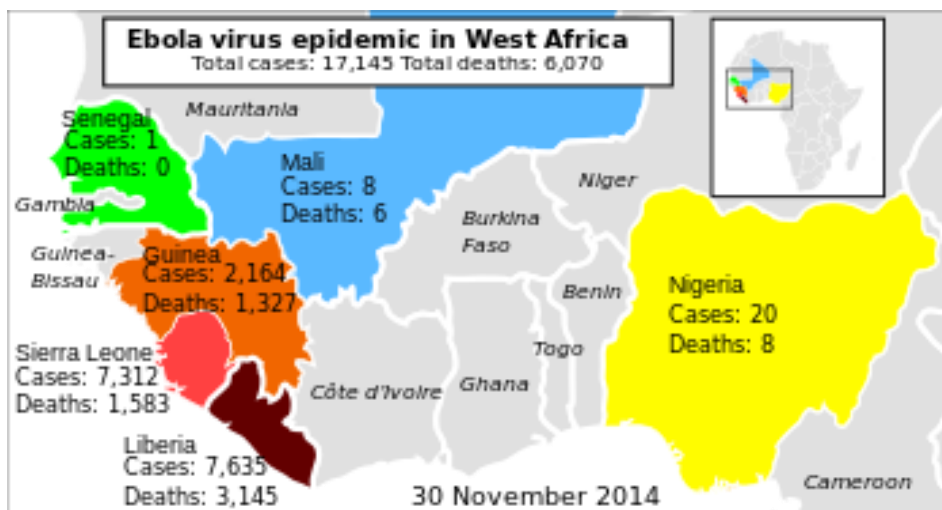
V následující části popíšu konkrétní dopady procesu globalizace, které ovlivnily a nadále ovlivňují státy, kde se projevuje selhání státu.

Z tabulky v příloze C jsme zjistili, jaké státy se umístily v kategorii "Figh Alert" a "Alert", jmenovitě to jsou Guinea-Bissau, Guinea, Pobřeží slonoviny (Cote d'Ivoire), Niger, Nigérie a Libérie. Při hodnocení konkrétních dopadů globalizace na selhání státu byla soustředěna pozornost na oblasti, ve kterých dosahují zmiňované státy nejvíce bodů (nejvíce selhávají). Oblasti, které charakterizují dílčí indikátory FSI, byly vybrány na základě průměru těchto šesti států v daných indikátorech vyššího než 8,5 bodů. Jedná se o tyto dílčí ukazatele, oblasti, ve kterých státy nejvíce selhávají:

- 7) Kriminalizace a delegitimizace vlády
- 8) Poskytování veřejných statků
- 10) Úpadek bezpečnostního aparátu
- 11) Nástup elitních frakcí

Všechny tyto indikátory patří do skupiny vojensko-politických ukazatelů. V dílčím indikátoru, který se týká kriminalizace a delegitimizace vlády dosáhla Guinea v roce 2014 už několikátý rok za sebou rekordní hodnocení, letos to bylo 9,9 bodů. Tento ukazatel je spojen hlavně s korupcí, což potvrzuje skóre indexu CPI tohoto státu pouhých 25 bodů, což ho řadí na předposlední místo v tabulce CPI v tomto regionu za rok 2014. Ovšem Index globalizace se v tomto státě nevyvíjí nijak rapidně, proto nelze s jistotou tvrdit, že by na tyto skutečnosti měla globalizace výrazný vliv.

Byla to ovšem Guinea, kde na začátku roku 2014 vypukla epidemie eboly, která se postupně rozšířila do dalších států západní Afriky, viz Obrázek 6. Po sečtení obětí na konci roku 2014 se počet nakažených ebolou pohyboval kolem 20 tisíc lidí, z čehož 8 tisíc zemřelo. Těmto událostem by šlo s největší pravděpodobností předejít, kdyby v zasažených státech existovala lépe rozvinutá zdravotní péče, která je jedním ze základních veřejných statků poskytovaných státem. To lze dokumentovat na indexu FSI, kde většina zasažených států v dílčím indexu týkající se poskytování veřejných statků dosahují hodnot 9,0 a více, takže můžeme tvrdit, že státy v této oblasti selhávají. Zde se ovšem projevila pozitivní stránka globalizace, která propojuje celý svět a do těchto oblastí proudí humanitární pomoc a lékaři s vakcínami z celého světa, kteří se snaží tuto epidemii zastavit a zachránit další obyvatele regionu.

Obrázek 6: Mapa států západní Afriky zasažených epidemií eboly

Zdroj: [15]

Sierra Leone je stát, který je dnes sice v indexu FSI v kategorii "Very High Warning", řadí se mezi ty méně selhávající státy v tomto regionu, ovšem v historii tomu tak nebylo. V roce 2005 byl v celkovém skóre FSI na hodnotách přes 100 bodů. [75]

Historie sahá ovšem ještě dále, kdy byla země rozvrácena vnitrostátními konflikty povstalců a vládními vojáky často složených z nevyčvičených vojáků, žoldáků, ale i dětí. Předmětem konfliktů byly diamanty, které se těží skoro výhradně v západní Africe. Velvyslanec Sierry Leone, Ibrahim Kamara v OSN v minulosti prohlásil:

"Stále tvrdíme, že konflikty a vznikají z důvodů ideologických, etnických či kmenových nebo pro regionální a sociální nerovnosti... Skutečné kořeny konfliktu v naší zemi jsou a byly diamaty, diamanty a diamanty." [80]

Tento výrok byl potvrzen akcemi Charlese Taylora, který s pomocí povstalců a s cílem obsadit surovinové bohatství v 90. letech tuto zemi ovládnul. Taylor mohl těžit diamanty, které ale potřeboval dostat do světa, proto vpadnul se svými jednotkami do Libérie, ze které udělal hlavní centrum pašování diamantů, které vyvážel hlavně do Belgie. Následovaly mezinárodní sankce a kontrola obchodu s diamanty a Taylor, který se stal prezidentem Libérie, byl donucen orientovat se na těžbu a prodej tropického dřeva. Kolem roku 2000 ovšem z těchto obchodů se dřevem šlo pouhých 7 % do státní pokladny, kde nebyly peníze na poskytování veřejných statků jako například školy. [80]

V roce 2003 byl donucen odstoupit z funkce prezidenta Libérie a v roce 2012 byl v Haagu odsouzen za své válečné zločiny a zločiny proti lidskosti na 50 let vězení.

Za vlády Taylora došlo k úplnému zhroucení státu Libérie, která se dnes vzpamatovává, ale v FSI indexu stagnuje. Ve státě Sierra Leone se FSI index zlepšil za období let 2007-2014 o 4 body, což není moc, ale je to rozdíl pozitivní. Můžeme tvrdit, že na tuto skutečnost má vliv globalizace, kde na Indexu globalizace v příloze B sledujeme růst hodnot během deseti let o 16 bodů. Díky ekonomické sféře tohoto indexu, kde byly naměřeny hodnoty 33,216 v roce 2003 a 40,965 v roce 2004, můžeme toto tvrzení o vlivu globalizace na zlepšení selhávajícího státu s určitou pravděpodobností potvrdit, protože se jedná meziročně o skok 7,5 bodů. [64]

Nigérie je zemí řadící se mezi státy, které selhávají v mnoha oblastech. Dlouhodobě se jeho index FSI spíše zhoršuje, jak je vidět v tabulce v příloze D. Příčin je mnoho, ať už nejednotnost národa rozděleného do oblastí federace, kterou obývají různá etnika, historie několika vojenských vlád v čele s generály, vlivu teroristické organizace Boko Haram, která se snaží z Nigérie vytvořit muslimský stát a vyhnat tím křesťany ze země, nebo obrovské množství ropných zásob, které je spojeno s korupcí, kdy v roce 2014 podle tabulky 2 byl CPI Nigérie třetím nejhorším výsledkem v celém regionu ECOWAS. Paradoxem je, že takováto ropná velmoc musí dovážet pohonné hmoty pro své čerpací stanice.

Co se týče FSI za rok 2014, Nigérie má v dílčích ukazatelích nejvyšší hodnoty (selhává) v oblasti nepokojů mezi skupinami obyvatel zejména různých etnik, dále v oblasti frakčních elit, což se projevuje existencí mocenské skupiny, která je napojena na nadnárodní korporace ovládající určitou část ekonomiky této země. Například společnost Shell už se v této zemi pohybuje nějakou dobu. Podle obrázku 6 v Indexu globalizace vidíme, že se Nigérie v tomto období pohybuje vysoko, největší rozdíl byl růst indexu v období let 2004-2007, kdy se ekonomická sféra indexu globalizace zvýšila o 15 bodů. V té době rostl také FSI v období 2005-2007 (mimo rok 2004, protože index ještě neexistoval) a hlavně jeho 11. dílčí ukazatel, který je spojen s posilováním moci frakčních elit. Lze tedy říci, že v této době měla globalizace na tento stát vliv v oblasti ekonomiky.

Jedním z vlivů na selhání státu v Nigérii může být také globální terorismus v podobě již zmiňované teroristické organizace Boko Haram, která působí na tomto území a řadí se k islamistickým skupinám. V březnu 2015 se propojila s Islámským státem, s organizací podobné Al-Káidě. Mají na svědomí na území Nigérie mnoho lidských životů, hlavně křesťanů, ale zabíjeli také muslimy, kteří se jakýmkoliv způsobem spojili se západním světem. V roce 2014 například unesli 200 dívek z internátní školy, které V dubnu roku 2015 bylo dobito hlavní sídlo této organizace ve městě Gwoza. [33]

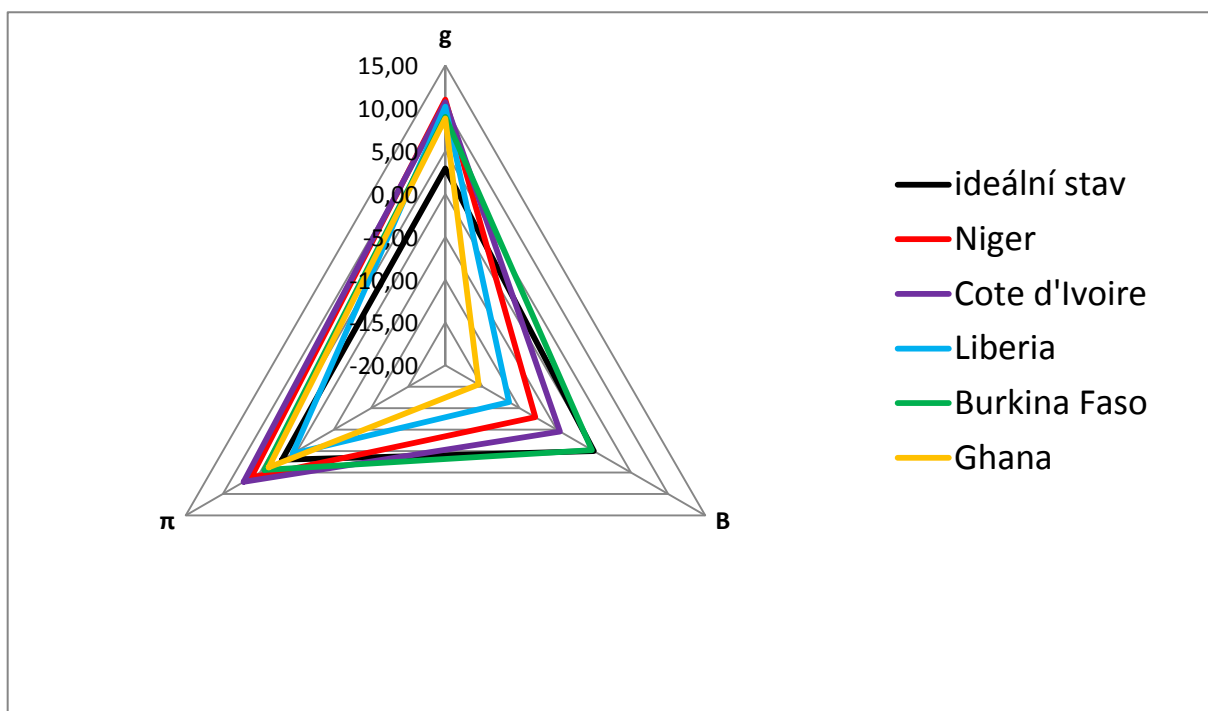
4 KOMPARACE STÁTŮ VYBRANÉHO REGIONU

V poslední kapitole méj práce budu porovnávat všechny státy, které se nacházejí ve vybraném regionu západní Afriky, jsou to státy v hospodářském společenství ECOWAS. Pro komparaci použiju ekonomické ukazatele, rating států, jednotlivé indikátory selhání státu a na úplný závěr porovnání států podle vybraných ekonomických a dalších použitých ukazatelů.

4.1 Ekonomické ukazatele

Nejvhodnějším nástrojem pro ekonomickou analýzu států je magický čtyřúhelník, který se skládá z ekonomického růstu (g), nezaměstnanosti (U), cenové stability vyjádřené pomocí inflace (π) a salda platební bilance (B). Pro komparaci ekonomik vybraných států bylo možné sestavit pouze magický trojúhelník, z hlediska chybějících údajů pro nezaměstnanost ve valné většině států za posuzovaný rok 2012

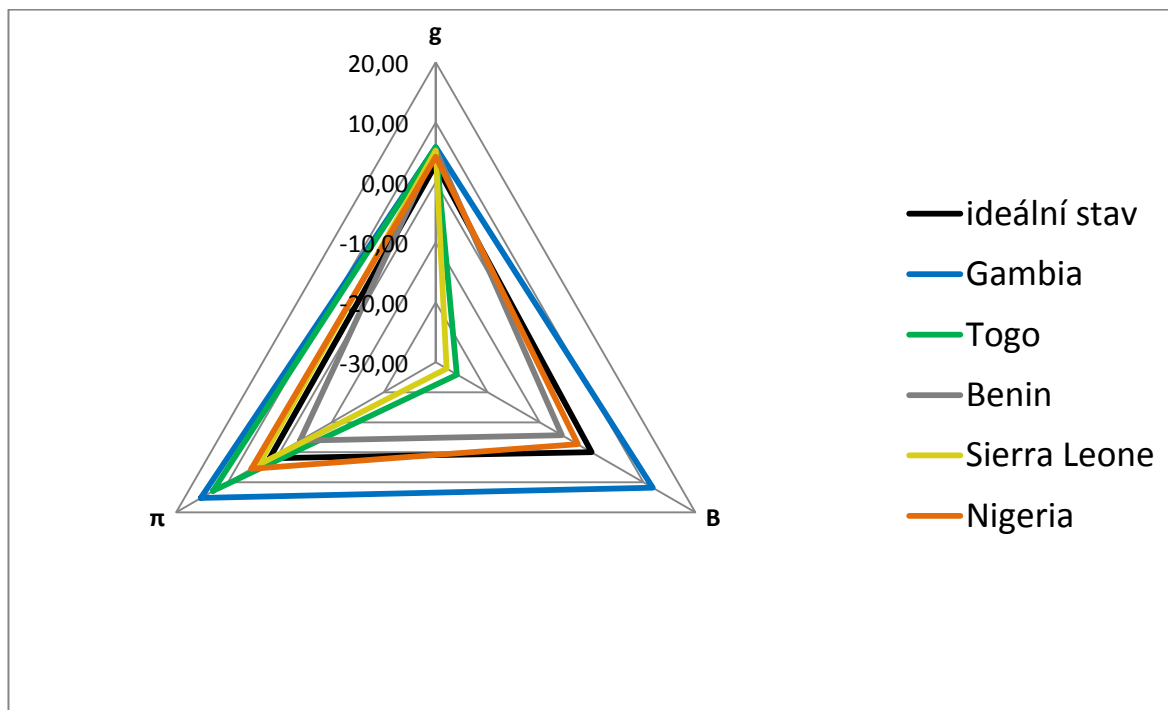
Jedná se o srovnání 15 států, proto byly vytvořeny tři obrázky, jelikož jednotný trojúhelník se všemi státy by byl zkreslený a neměl potřebnou vypovídací hodnotu. Státy jsou seřazeny podle ekonomického růstu (g) sestupně a graficky znázornil ve třech obrázcích po pěti státech. Černý obrazec je ideální stav ekonomiky pro srovnání.

Obrázek 7: Magický trojúhelník (Niger, Cote d'Ivoire, Liberia, Burkina Faso, Ghana)

Zdroj: Vlastní zpracování podle [85]

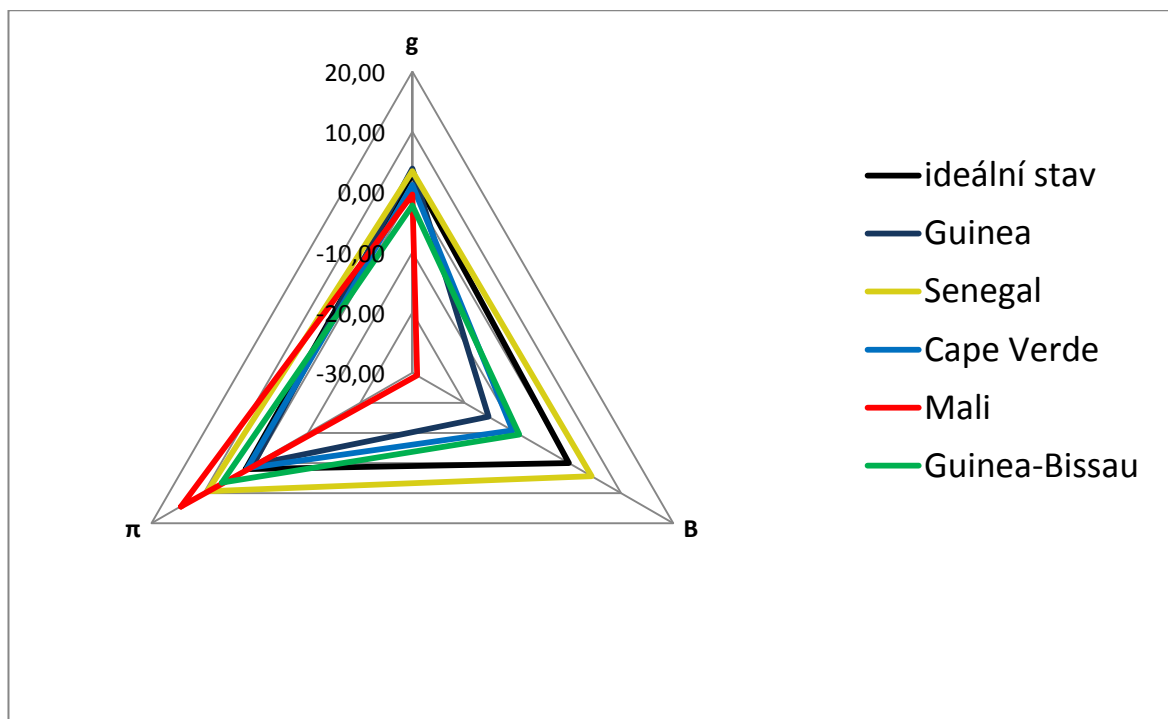
Na obrázku 7 vidíme skupinu pěti států, ze kterých se ani jeden nepřibližuje ideálnímu stavu ekonomiky. Státy mají velmi vysoký ekonomický růst, což by se mohlo zdát jako pozitivní skutečnost, nicméně tato fáze expanze může být velmi brzy vystřídána obdobím recese. Tento vysoký ekonomický růst může být také příčinou pro pokračování vysoké inflace, která se v těchto státech pohybuje mezi 5-8 % meziročně.

Obrázek 8: Magický trojúhelník (Gambia, Togo, Benin, Sierra Leone, Nigeria)

Zdroj: Vlastní zpracování podle [85]

V druhé skupině států na obrázku 8 je vidět, že Benin a Nigérie téměř opisují ideální tvar magického trojúhelníku, nemáme bohužel data o nezaměstnanosti, a proto nemůžeme s jistotou tvrdit, že jde o úspěšné ekonomiky. Naopak Gambie se potýká s vysokou hladinou inflace, která dosahuje až 15 % a státy Togo a Sierra Leone mají extrémní negativní saldo platební bilance, přes 25 %.

Obrázek 9: Magický trojúhelník (Guinea, Senegal, Cape Verde, Mali, Guinea-Bissau)

Zdroj: Vlastní zpracování podle [85]

Na posledním obrázku číslo 9 se ideálnímu stavu ekonomiky přibližuje nejvíce státy Senegal, který má ale vysokou inflaci kolem 10 %, a Kapverdy s Guineou, které mají ale negativní saldo platební bilance pohybující se kolem -10 %. Nejhuře z těchto pěti států, dalo by se říci z celého regionu ECOWAS, je na tom bezpochyby stát Mali s velmi vysokou hladinou inflace a extrémním negativním saldem platební bilance pohybující se kolem -30 % celkového HDP tohoto státu.

Dalším vhodným ukazatelem komparace ekonomického vývoje je velikost HDP na jednoho obyvatele. Mnohdy nám samotný HDP mnoho neřekne, protože na produkci určité hodnoty může v rozdílných ekonomikách stačit jeden člověk, jinde je na to potřeba více pracovníků. Je také důležitý pro sestavení dílčího ekonomického indikátoru FSI a Indexu lidského rozvoje.

HDP na jednoho obyvatele v roce 2013 je pro jednotlivé státy regionu ECOWAS znázorněn v tabulce 3.

Tabulka 3: Velikost HDP na 1 obyvatele ve státech ECOWAS za rok 2013

Stát	HDP/obyvatele
Cabo Verde	6416,3
Nigeria	5602,4
Ghana	3992,1
Cote d'Ivoire	3210,5
Senegal	2242,0
Benin	1790,8
Burkina Faso	1684,5
Gambia	1661,4
Mali	1641,8
Sierra Leone	1544,2
Guinea-Bissau	1407,0
Togo	1390,5
Guinea	1253,1
Niger	916,2
Liberia	878,0

Zdroj: Vlastní zpracování podle [21]

4.2 Hodnocení států podle ratingových agentur

Existuje několik firem, které se zabývají ratingem států, mezi nejznámější patří agentury Standard & Poor's, Moody's a Fitch. Jejich rating je odhadem, jestli dané státy do budoucna dostojí svým závazkům, například jestli budou splácet svůj veřejný dluh. Na tabulce 2 lze vidět státy, které obdržely v průběhu několika let rating.

Co se týče prvních dvou agentur, S&P a Fitch, jejich hranice pro investiční stupeň je BBB- a výše, od úrovně BB+ už se jedná o spekulativní stupeň investování, což znamená, že existuje vysoké riziko, že dotyčná země své závazky nedodrží a nesplatí je včas. Ratingová Agentura Moody's má investiční stupeň na hranici Baa3 a výše, od hranice Ba1 a níže už se jedná o spekulativní investice. [71]

Tabulka 4: Rating států regionu ECOWAS

Státy	Rating		
	S&P	Fitch	Moody's
Benin	B	B	
Burkina Faso	B	B	
Cape Verde	B+	B+	
Nigérie	BB-		
Senegal	B+		B1

Zdroj: Vlastní zpracování podle [71]

Ostatním státům v regionu nebyl udělen rating ani od jedné z těchto tří nejvýznamnějších ratingových agentur. Stát Gambie v historii obdržela rating, ale vypršela jeho platnost a státu Mali byl udělen v roce 2004, ale následně byl agenturou Fitch stažen. [71]

4.3 Komparace všech zemí podle vybraných ukazatelů

Na úplný závěr práce byla sestavena tabulka států, která se nachází v příloze F. Tabulka obsahuje ekonomické ukazatele, indikátory selhání státu a ratingy udělené zemím. Předmětem komparace bylo 15 států z vybraného regionu hospodářského společenství ECOWAS.

Pro toto srovnání byly vybrány data z roku 2012, protože vzhledem k velké absenci dat následujících let, což je na africkém kontinentu běžná věc, by nebylo možné udělat objektivní komparaci ekonomik států. Cílem tohoto srovnání je určit stát, který je podle ekonomických indikátorů, indikátorů selhání státu a ratingů států nejvýkonnější a nejméně selhávající.,

HDP je jedním z nejdůležitějších ekonomických ukazatelů, který existuje, a jsou na něm postaveny další indikátory. V této komparaci států vidíme, že absolutním vítězem velikosti HDP je Nigérie. Ovšem možná důležitější je ukazatel HDP na obyvatele, ve kterém dosáhly Kapverdy nejvyššího HDP na obyvatele v USD, tato země nemá tak vysokou populaci jako Nigérie, proto i tento ukazatel může být nic neříkající.

Co se týče indikátorů pro selhání státu, ve 2/3 získaly nejlepší hodnocení opět Kapverdy, proto jsou klasifikovány jako stát nejméně selhávající z celkového regionu ECOWAS. Tento stát také získal ratingy B+, a proto jsem díky tomuto, dále díky nejvyššímu HDP na obyvatele, skoro vyrovnané platební bilanci, stát Kapverdy vybral jako nejvýkonnější z regionu západní Afriky a regionu ECOWAS.

ZÁVĚR

Mezi hlavní cíle této bakalářské práce patřilo zhodnotit pomocí analýz, komparací a deskripce vliv procesu globalizace na ekonomiky států, které se nacházejí ve vybraném regionu pro tuto bakalářskou práci. Tímto regionem byla západní Afrika, přesněji 15 států sdruženém do hospodářského společenství ECOWAS.

Toto téma jsem si vybral hlavně z toho důvodu, protože mě zajímá ekonomika zahraničních států a o ekonomikách afrického kontinentu jsem věděl velmi málo, a proto jsem se rozhodl se tímto neprobádaným kontinentem zabývat. Přiznám se, že jsem byl hodně překvapen kolik dat pro ekonomické analýzy a použití indikátorů mezi jednotlivými roky chybí, nebo vůbec nikdy neexistovaly.

Na začátku práce byly popsány teoretická východiska pro tuto práci, co to je globalizace, jaký byl její historický vývoj, který procházel různými vlnami během 19. a 20. století a jakými nejčastějšími způsoby se projevuje. Dále je popsána rozsáhlejší problematika států a státnosti, kde jsou vyčleněny podkapitoly pro Moderní stát a Postkoloniální stát, jako které jsou klasifikovány ve valné většině všechny státy západní Afriky, díky svojí historii a propojením s evropskými státy jako například Velká Británie, Francie nebo Portugalsko.

V průběhu práce jsou popsány jednotlivé státy vybraného regionu a následně provedeny analýzy pomocí indikátorů ekonomických a ukazatelů selhání států.

I přes mnohdy dlouhé hledání dat pro účely komparace států a hledání konkrétních vlivů globalizace na tyto státy se mi podařilo dosáhnout cíle mojí práce, kterým bylo vymezit vliv působení globalizace na selhání států v ekonomikách. Na závěr jsem komparoval 15 států v regionu ECOWAS a pomocí makroekonomických ukazatelů, indikátorů jako FSI, CPI a HDI jakožto ukazatelů selhání států jsem zjistil, že nejúspěšnější ekonomikou v regionu je stát Kapverdy.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] 2014 Report Technical Notes. In: *Technical notes* [online]. 2014 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14_technical_notes.pdf
- [2] About Human Development. *Human development reports* [online]. 2015 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/humandev>
- [3] Basic information. ECOWAS [online]. 2007 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.ecowas.int/about-ecowas/basic-information/>
- [4] Benin. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2015 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/benin/index.html
- [5] Benin. *Www.mojeafrika.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.mojeafrika.cz/zeme-benin-100002>
- [6] Benin: Ekonomická charakteristika země. *BusinessInfo.cz* [online]. 2014 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/benin-ekonomicka-charakteristika-zeme-18458.html#sec6>
- [7] Burkina Faso. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2015 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/burkina_faso/index.html
- [8] Burkina Faso. *Www.mojeafrika.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.mojeafrika.cz/zeme-burkina-faso-100004>
- [9] Burkina Faso: Ekonomická charakteristika země. *Businessinfo.cz* [online]. 2013 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/burkina-faso-ekonomicka-charakteristika-zeme-17716.html>
- [10] CIHELKOVÁ, Eva. *Světová ekonomika: obecné trendy rozvoje*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, xxxvi, 273s. ISBN 978-80-7400-155-0.
- [11] CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX 2014: RESULTS. *Transparency international* [online]. 2015 [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://www.transparency.org/cpi2014/results#myAnchor1>
- [12] Corruption perceptions index. *Transparency international* [online]. 2015 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.transparency.org/research/cpi/overview>

- [13] ECOWAS begins fresh move to check poverty. *ATAC Magazine* [online]. 2011 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://atacmag.com/content/ecowas-begins-fresh-move-check-poverty>
- [14] EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 327 s. ISBN 978-80-7367-540-0.
- [15] Epidemie eboly v západní Africe. *Wikipedia* [online]. 2015 [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Epidemie_eboly_v_z%C3%A1padn%C3%AD_Africe
- [16] Fragile States Index 2014. *Fund for peace* [online]. 2015 [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://fsi.fundforpeace.org/map/2014heatmap.png>
- [17] FragileStatesIndex. FFP - Fundforpeace [online]. 2014 [cit. 2014-06-30]. Dostupné z: <http://ffp.statesindex.org/>
- [18] From Failed to Fragile: Renaming the Index. *Fund for Peace* [online]. 2014 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://library.fundforpeace.org/fsi14-namechange>
- [19] Gambie. *Www.mojeafrika.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.mojeafrika.cz/zeme-gambie-100008>
- [20] Gambie: Ekonomická charakteristika země. *Businessinfo.cz* [online]. 2013 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/gambie-ekonomicka-charakteristika-zeme-17706.html>
- [21] GDP per capita, PPP (current international \$). *The World Bank* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.CD>
- [22] Ghana. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2015 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/ghana/index.html
- [23] Ghana. *Www.mojeafrika.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.mojeafrika.cz/zeme-ghana-100009>
- [24] Ghana: Ekonomická charakteristika země. *Businessinfo.cz* [online]. 2012 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/ghana-ekonomicka-charakteristika-zeme-19151.html>
- [25] Globalizace. *Rozvojovka* [online]. 2008 [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/globalizace>

- [26] Globalization quotes. In: *BrainyQuote* [online]. 2015 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: http://www.brainyquote.com/quotes/quotes/n/nelsonmand447260.html?src=t_globalization
- [27] Globální terorismus, jeho činitelé a referenční objekty. *Portál* [online]. 2015 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=27572>
- [28] Guinea Bissau. *Www.mojeafrika.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.mojeafrika.cz/zeme-guinea-bissau-100045>
- [29] Guinea Bissau: Ekonomická charakteristika země. *Businessinfo.cz* [online]. 2013 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/guinea-bissau-ekonomicka-charakteristika-zeme-17656.html>
- [30] Guinea. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2015 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/guinea/index.html
- [31] Guinea. *Www.mojeafrika.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.mojeafrika.cz/zeme-guinea-100010>
- [32] Guinea: Ekonomická charakteristika země. *Businessinfo.cz* [online]. 2013 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/guinea-ekonomicka-charakteristika-zeme-17646.html>
- [33] Hlavní sídlo Boko Haram padlo. *Novinky.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-04-30]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zahranicni/365467-hlavni-sidlo-boko-haram-padlo.html>
- [34] Hrubý domácí produkt. *Měsíc.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/dane/ekonomika/pruvodce/hruby-domaci-produkt/>
- [35] Human Development Index and its components. *Human development reports* [online]. 2015 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/content/table-1-human-development-index-and-its-components>
- [36] Human Development Index. *Human development reports* [online]. 2015 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>
- [37] Index lidského rozvoje. *Hra o zemi* [online]. 2015 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: [http://www.hraozemi.cz/index-lidskeho-rozvoje-\(hdi\).html](http://www.hraozemi.cz/index-lidskeho-rozvoje-(hdi).html)
- [38] International Human Development Indicators. *Human development reports* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/countries>

- [39] JENÍČEK, Vladimír. Globalizace . Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2002, xii, 152 s. ISBN 80-717-9787-1.
- [40] Kapverdy. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/kapverdy/
- [41] Kapverdy. *Www.mojeafrika.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.mojeafrika.cz/zeme-kapverdy-100013>
- [42] Kapverdy: Ekonomická charakteristika země. *Businessinfo.cz* [online]. 2014 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/kapverdy-ekonomicka-charakteristika-zeme-18936.html>
- [43] KOF as a Mediator. *KOF* [online]. 2015 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.kof.ethz.ch/en/about-us/>
- [44] Libérie. *Www.mojeafrika.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.mojeafrika.cz/zeme-liberie-100046>
- [45] Libérie: Ekonomická charakteristika země. *Businessinfo.cz* [online]. 2013 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/liberie-ekonomicka-charakteristika-zeme-17686.html>
- [46] Magický čtyřúhelník. *MAKROEKONOMICKÁ ÚLOHA STÁTU* [online]. 2012 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: http://nd05.jxs.cz/095/161/6908334596_85670254_o2.png
- [47] Mali. *Www.mojeafrika.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.mojeafrika.cz/zeme-mali-100021>
- [48] Mali: Ekonomická charakteristika země. *Businessinfo.cz* [online]. 2014 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/mali-ekonomicka-charakteristika-zeme-18522.html>
- [49] Method of Calculation. In: *2015 KOF Index of Globalization* [online]. 2015 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: http://globalization.kof.ethz.ch/media/filer_public/2015/03/04/method_2015.pdf
- [50] *Mezinárodní vztahy*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2006. ISSN 0323-1844. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/224>
- [51] *Mezinárodní vztahy*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009. ISSN 0323-1844. Dostupné z: <http://mv.iir.cz/article/view/323>

- [52] MIKUŠOVÁ MERIČKOVÁ, Beáta a Jan STEJSKAL. *Veřejná ekonomie*. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2013, 102 s. ISBN 978-80-7395-578-6.
- [53] Niger. *Www.mojeafrika.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.mojeafrika.cz/zeme-niger-100026>
- [54] Niger: Ekonomická charakteristika země. *Businessinfo.cz* [online]. 2014 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/niger-ekonomicka-charakteristika-zeme-18469.html>
- [55] Nigérie. *Www.mojeafrika.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.mojeafrika.cz/zeme-nigerie-100027>
- [56] Nigérie: Ekonomická charakteristika země. *Businessinfo.cz* [online]. 2014 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/nigerie-ekonomicka-charakteristika-zeme-19381.html>
- [57] PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*. Vyd. 3. Slaný: Melandrium, 2007, 278 s. ISBN 978-80-86175-58-4.
- [58] PIERSON, Christopher. *The modern state*. 2nd ed. New York: Routledge, 2004, 195 p. ISBN 04-153-2933-7.
- [59] PIKNEROVÁ, Linda. *Africký (mikro) regionalismus - jihoafrická zkušenost*. 1. vyd. Brno: Barrister, 2013, 175 s. ISBN 978-80-7485-014-1.
- [60] Pobřeží slonoviny. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/pobrezi_slonoviny/
- [61] Pobřeží slonoviny. *Www.mojeafrika.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.mojeafrika.cz/zeme-pobrezi-slonoviny-100048>
- [62] Pobřeží slonoviny: Ekonomická charakteristika země. *Businessinfo.cz* [online]. 2013 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/pobrezi-slonoviny-ekonomicka-charakteristika-zeme-17696.html>
- [63] *Politická ekonomie: National economic horizons*. Praha: VŠE, 2005. ISSN 0032-3233. Dostupné z: <http://www.vse.cz/polek/540>
- [64] Query Index. *KOF* [online]. 2015 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://globalization.kof.ethz.ch/query/>

- [65] RITZER, George. *Mcdonaldizace společnosti: výzkum měnící se povahy soudobého společenského života*. 1. vyd. Praha: Academia, 1996, 176 s. ISBN 80-200-0571-4.
- [66] Role státu v moderní společnosti. *www.pehe.cz* [online]. 2000 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.pehe.cz/clanky/2000/role-statu-v-moderni-spolecnosti>
- [67] ROLNÝ, Ivo a Lubor LACINA. *Globalizace, etika, ekonomika*. Vyd. 3., rozš., (1. v nakl. Key Publishing). Ostrava: Key Publishing, 2008, 281 s. *Ekonomie* (Key Publishing). ISBN 9788087071625.
- [68] ROTBERG, Robert I. *State failure and state weakness in a time of terror*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press, c2003, viii, 354 p. ISBN 08-157-7573-3.
- [69] Senegal. *Www.mojeafrika.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.mojeafrika.cz/zeme-senegal-100030>
- [70] Senegal: Ekonomická charakteristika země. *Businessinfo.cz* [online]. 2013 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/senegal-ekonomicka-charakteristika-zeme-18770.html>
- [71] Seznam států podle ratingu. *Wikipedie* [online]. 2015 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_st%C3%A1t%C5%AF_podle_ratingu
- [72] Sierra Leone. *Www.mojeafrika.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.mojeafrika.cz/zeme-sierra-leone-100051>
- [73] Sierra Leone: Ekonomická charakteristika země. *Businessinfo.cz* [online]. 2013 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/sierra-leone-ekonomicka-charakteristika-zeme-17666.html>
- [74] SØRENSEN, Georg. *Stát a mezinárodní vztahy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 240 s. ISBN 80-7178-910-0.
- [75] The Fragile States Index Data. *FFP* [online]. 2015 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <http://fsi.fundforpeace.org/data>
- [76] The Indicators. *Fund for peace* [online]. 2015 [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://fsi.fundforpeace.org/indicators>
- [77] Togo. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2015 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/togo/
- [78] Togo. *Www.mojeafrika.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.mojeafrika.cz/zeme-togo-100034>

- [79] Togo: Ekonomická charakteristika země. *Businessinfo.cz* [online]. 2008 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/togo-ekonomicka-charakteristika-zeme-17726.html>
- [80] TOMEŠ, Jiří, David FESTA a Josef NOVOTNÝ. Konflikt světů a svět konfliktů: střety idejí a zájmů v současném světě. 1. vyd. Praha: P3K, 2007, 349 s. ISBN 978-809-0358-768.
- [81] VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Praha: Profess Consulting, c2007, 390 s. ISBN 978-80-7259-055-1.
- [82] WAISOVÁ, Šárka. Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, 250 s. ISBN 978-807-3803-391.
- [83] WAISOVÁ, Šárka. Úvod do studia mezinárodních vztahů. 3. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 248 s. ISBN 978-807-3801-779.
- [84] WAISOVÁ, Šárka. *Slabé státy: selhání, rozpad a obnova státnosti*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, 295 s. ISBN 978-80-7380-069-7.
- [85] World Economic Outlook Database, October 2014. *International Monetary Fund* [online]. 2014 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/02/weodata/weoselgr.aspx>
- [86] ZÁHOŘÍK, Jan. *Subsaharská afrika a světové mocnosti v éře globalizace*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, c2010, 179 s. Edice světová diplomacie. ISBN 978-807-4220-210.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Mapa regionu ECOWAS

Příloha B: Index globalizace pro státy vybraného regionu za období 2002-2012

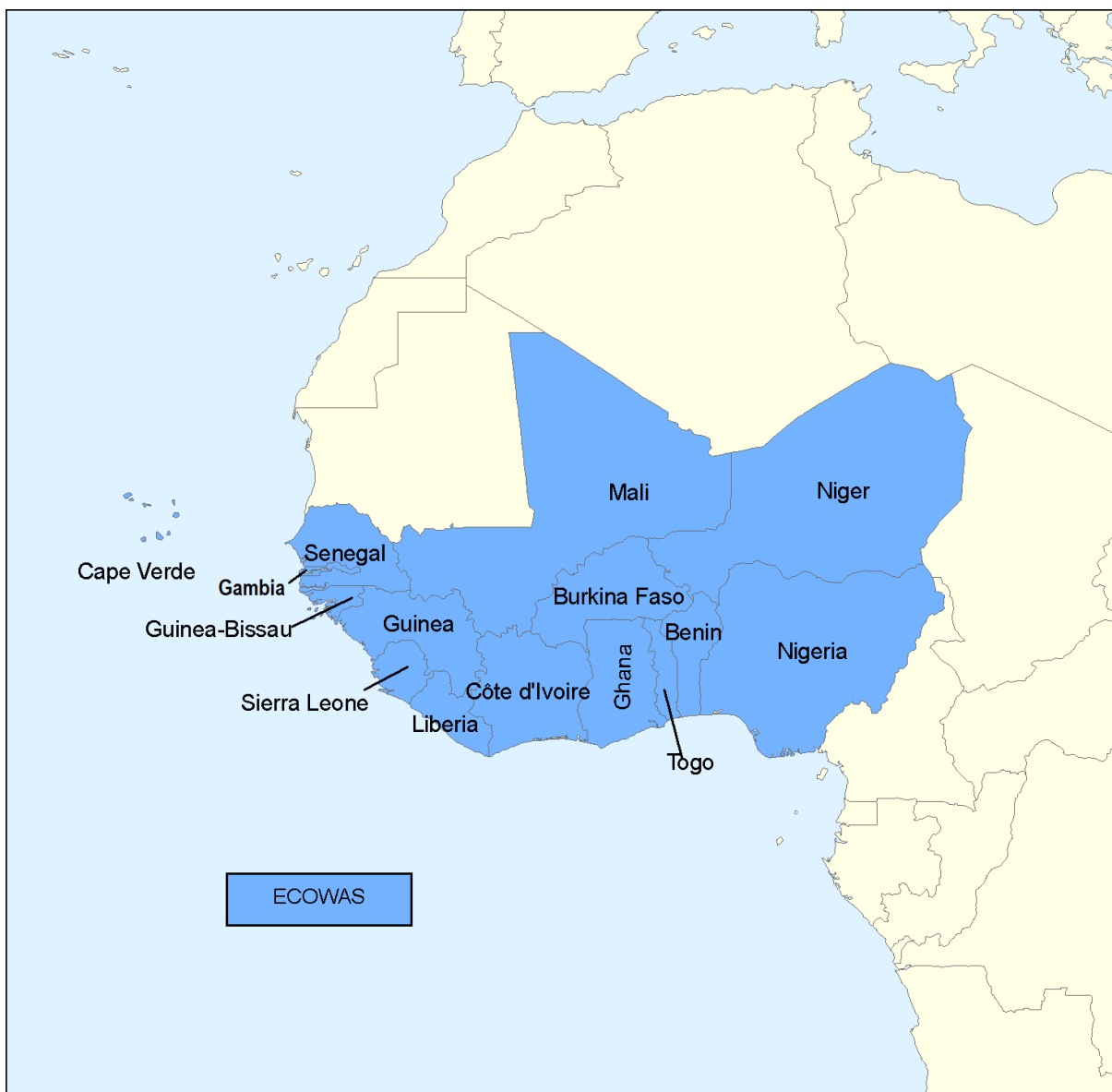
Příloha C: Fragile States index států regionu ECOWAS v roce 2014

Příloha D: Vývoj FSI států vybraného regionu za období 2007-2014

Příloha E: Grafické znázornění vývoje FSI států ECOWAS za období 2007-2014

Příloha F: Přehled ukazatelů zemí vybraného regionu za rok 2012 s jejich ratingy

Příloha A: Mapa regionu ECOWAS

Zdroj: [13]

Příloha B: Index globalizace pro státy vybraného regionu za období 2002-2012

Stát	Rok										
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Benin	36,376	36,923	39,971	39,775	40,394	43,108	41,479	42,120	41,941	40,992	40,896
Burkina Faso	37,808	38,691	38,961	39,408	40,620	41,785	41,164	43,641	43,222	42,378	43,549
Cote d'Ivoire	47,490	47,569	47,729	48,051	48,980	50,536	49,885	50,548	49,678	47,904	49,690
Cape Verde	41,000	41,804	41,825	43,285	41,617	41,940	42,613	42,878	44,167	43,937	43,757
Ghana	49,736	51,504	53,636	52,724	50,068	51,355	50,220	53,254	52,840	53,107	54,318
Guinea	38,127	40,511	36,503	40,623	41,349	41,554	41,400	41,824	40,341	43,075	43,751
Gambia	50,253	52,036	52,159	52,239	53,320	53,840	53,211	51,895	52,110	52,862	52,962
Guinea-Bissau	29,885	35,915	35,506	28,111	28,958	30,831	31,134	35,633	36,879	37,951	33,409
Liberia	27,354	27,774	27,339	29,052	29,977	30,459	30,561	31,324	32,629	32,499	39,545
Mali	41,522	42,151	42,815	42,575	45,046	43,108	43,909	45,152	46,311	45,664	45,850
Niger	30,306	30,142	34,376	35,299	37,229	36,388	37,344	40,578	40,693	40,484	41,612
Nigeria	47,755	49,128	47,278	48,574	50,674	54,249	53,548	55,331	55,644	55,029	54,048
Senegal	49,076	49,893	51,010	49,799	51,334	52,224	52,308	53,454	52,577	52,325	54,003
Sierra Leone	29,328	29,618	36,811	36,779	36,229	37,232	36,016	36,310	38,717	44,887	45,748
Togo	37,429	41,875	44,137	45,307	47,221	47,516	46,524	47,311	48,320	48,281	49,475

Zdroj: Vlastní zpracování podle [64]

Příloha C: Fragile States index států regionu ECOWAS v roce 2014

Stát	Pozice v FSI	Celkové skóre	jednotlivé Indikátory											
			1)	2)	3)	4)	5)	6)	7)	8)	9)	10)	11)	12)
Guinea	12	102,7	8,0	8,3	8,4	7,5	7,9	8,9	9,9	9,2	8,5	9,2	9,6	7,3
Cote d'Ivoire	14	101,7	7,8	9,1	9,0	7,0	7,6	7,4	8,8	8,7	8,7	8,8	9,4	9,4
Guinea Bissau	16	100,6	8,5	8,1	6,0	8,3	8,1	8,4	9,3	9,1	7,5	8,6	9,6	9,1
Nigeria	17	99,7	8,3	6,9	9,8	7,0	8,9	7,3	8,8	9,0	8,7	9,5	9,5	6,0
Niger	19	97,9	9,3	8,2	7,5	6,6	7,9	8,1	7,8	9,3	7,3	8,4	8,9	8,6
Liberia	24	94,3	8,5	9,1	6,5	6,9	8,0	8,0	6,9	9,3	6,3	6,8	8,3	9,7
Sierra Leone	35	89,9	8,7	7,8	5,9	8,3	8,5	8,3	7,2	9,1	5,9	5,1	7,7	7,4
Mali	36	89,8	9,0	7,5	7,5	8,1	7,1	7,9	5,9	8,6	6,8	8,0	4,9	8,5
Burkina Faso	39	89,0	9,0	7,6	5,3	6,6	8,1	7,4	7,8	8,8	6,5	6,9	7,3	7,7
Togo	41	87,8	7,9	7,4	4,8	7,1	7,8	7,1	8,4	8,3	7,5	7,1	7,6	6,8
Gambia	59	83,1	7,9	6,7	3,7	7,4	7,1	7,5	7,5	7,8	8,3	5,2	6,8	7,2
Senegal	62	82,8	8,1	7,3	6,6	7,1	7,0	7,0	6,0	7,9	6,5	6,5	6,6	6,2
Benin	74	78,2	8,2	6,3	3,6	6,5	7,2	6,9	6,1	8,7	5,1	5,9	6,1	7,6
Cape Verde	93	74,1	6,8	4,4	4,2	8,6	7,2	6,2	6,0	6,8	4,8	5,7	5,5	7,9
Ghana	108	70,7	6,9	5,8	4,9	7,3	6,8	6,0	4,8	7,9	4,9	4,1	5,0	6,3

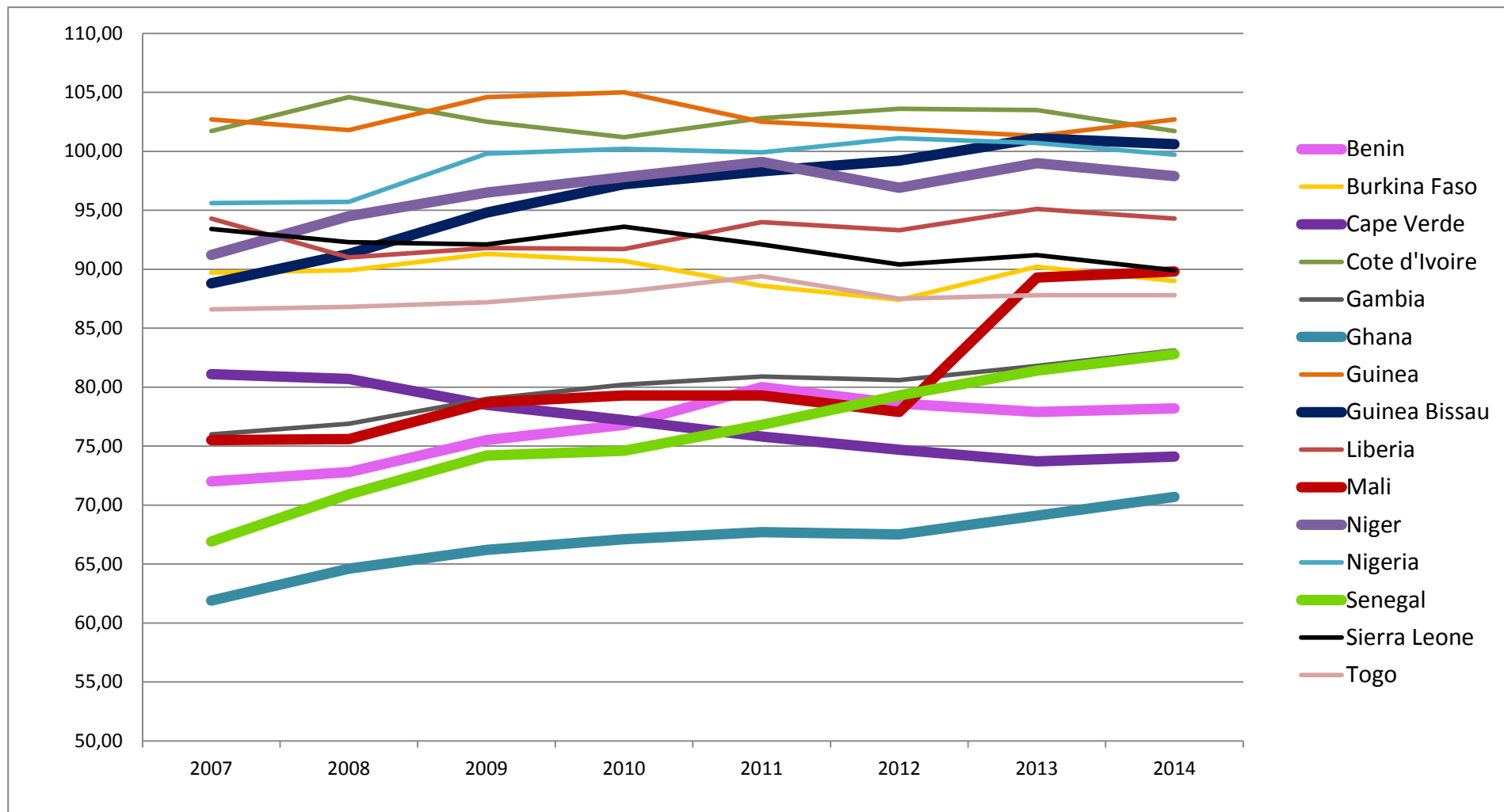
Zdroj: Vlastní zpracování podle [17]

Příloha D: Vývoj FSI států vybraného regionu za období 2007-2014

Stát	Rok							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Benin	72,00	72,80	75,50	76,80	80,00	78,60	77,90	78,20
Burkina Faso	89,70	89,90	91,30	90,70	88,60	87,40	90,20	89,00
Cape Verde	81,10	80,70	78,50	77,20	75,80	74,70	73,70	74,10
Cote d'Ivoire	101,70	104,60	102,50	101,20	102,80	103,60	103,50	101,70
Gambia	76,00	76,90	79,00	80,20	80,90	80,60	81,80	83,10
Ghana	61,90	64,60	66,20	67,10	67,70	67,50	69,10	70,70
Guinea	102,70	101,80	104,60	105,00	102,50	101,90	101,30	102,70
Guinea Bissau	88,80	91,30	94,80	97,20	98,30	99,20	101,10	100,60
Liberia	94,30	91,00	91,80	91,70	94,00	93,30	95,10	94,30
Mali	75,50	75,60	78,70	79,30	79,30	77,90	89,30	89,80
Niger	91,20	94,50	96,50	97,80	99,10	96,90	99,00	97,90
Nigeria	95,60	95,70	99,80	100,20	99,90	101,10	100,70	99,70
Senegal	66,90	70,90	74,20	74,60	76,80	79,30	81,40	82,80
Sierra Leone	93,40	92,30	92,10	93,60	92,10	90,40	91,20	89,90
Togo	86,60	86,80	87,20	88,10	89,40	87,50	87,80	87,80

Zdroj: Vlastní zpracování podle [75]

Příloha E: Grafické znázornění vývoje FSI států ECOWAS za období 2007-2014

Zdroj: Vlastní zpracování podle [75]

Příloha F: Přehled ukazatelů zemí vybraného regionu za rok 2012 s jejich ratingy

Stát	HDP (v mld. USD)	HDP na hlavu (v USD)	Platební bilance (v mld. USD)	FSI	CPI	HDI	Rating		
							S&P	Fitch	Moody's
Benin	7,547	750,5	-0,596	78,6	36	0,473	B	B	
Burkina Faso	11,032	705,5	-0,502	87,4	38	0,385	B	B	
Cape Verde	1,756	3554,4	-0,201	74,6	60	0,635	B+	B+	
Cote d'Ivoire	27,669	1365,9	-0,065	103,6	29	0,448			
Gambia	0,908	509,4	-0,141	80,6	34	0,438			
Ghana	41,741	1645,5	-4,914	67,5	45	0,571			
Guinea	5,632	493,5	-1,459	101,9	24	0,391			
Guinea Bissau	0,959	576,4	-0,055	99,2	25	0,396			
Liberia	1,751	413,8	-0,489	93,3	41	0,407			
Mali	10,254	696,2	-0,273	77,9	34	0,406			
Niger	6,69	385,3	-1,03	96,9	33	0,335			
Nigeria	467,119	2742,2	20,353	101,1	27	0,500	BB-		
Senegal	14,041	1023,3	-1,518	79,3	36	0,484	B+		B1
Sierra Leone	3,788	590,3	-1,102	90,4	31	0,368			
Togo	3,918	589,5	-9,525	87,5	30	0,470			

Zdroj: Vlastní zpracování podle [85]